

Ruimte voor sport in Schiedam

Een vraag-aanbodanalyse naar binnen- en buitensportaccommodaties

Björn Schadenberg

Karin Wezenberg-Hoenderkamp

Arjen Davids

Ruimte voor sport in Schiedam

Een vraag-aanbodanalyse naar binnen- en buitensportaccommodaties

in opdracht van gemeente Schiedam

Björn Schadenberg
Karin Wezenberg–Hoenderkamp
Arjen Davids

© *Mulier Instituut*
Utrecht, juli 2018

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
2.	Relevante ontwikkelingen en prognoses	9
2.1	Bevolking	9
2.2	Onderwijs	11
2.3	Sportdeelname	12
2.4	Sportaccommodatiegebruik	16
3.	Binnensportruimte	17
3.1	Aanbod	17
3.2	Behoefte	23
3.3	Gebruik	29
3.4	Ervaring	36
3.5	Overige binnensportaccommodaties	39
4.	Buitensportruimte	41
4.1	Handbal	43
4.2	Hockey	44
4.3	Honk- en softbal	46
4.4	Korfbal	47
4.5	Tennis	48
4.6	Voetbal	50
4.7	Cricket, hondensport & jeu de boules	54
5.	Samenvatting en slotbeschouwing	57
	Bijlagen	61
	Bijlage 1 - Bevolkingscijfers gemeente Schiedam	61
	Bijlage 2 - Afstandsanalyse onderwijslocaties en binnensportruimtes Schiedam	62
	Bijlage 3 - Geschat aantal gebruikers binnensportaccommodaties gemeente Schiedam	66
	Bijlage 4 - Veronderstelde verzorgingsgebieden buitensportverenigingen	67
	Bijlage 5 - Team- en ledenaantallen buitensportverenigingen Schiedam	68

1. Inleiding

De gemeente Schiedam wil over inzicht in de huidige en toekomstige behoefte aan ruimte voor sport in de gemeente beschikken. Hiertoe heeft het Mulier Instituut diverse capaciteitsonderzoeken uitgevoerd. Voorliggend rapport gaat in op de behoefte aan binnen- en buitensportaccommodaties¹. Met de resultaten heeft de gemeente Schiedam inzicht in de groei of afname van de behoefte aan sportaccommodaties in Schiedam en onderbouwing van waar eventuele planmatige aanpassingen in het aanbod nodig zijn.

Onderzoeksvragen

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld ter beantwoording van de kennisbehoefte van de gemeente Schiedam:

- 1a. Wat is de huidige en toekomstige (2025 en 2035) normatieve behoefte aan binnensportruimte, en hoe verhoudt dit zich tot het huidige aanbod?
- 1b. Wat is de huidige bezetting van de gemeentelijke binnensportruimtes, en hoe verhoudt dit zich tot de beantwoording van onderzoeksvraag 1a?
- 1c. Wat zijn de ervaringen van de gebruikers van de gemeentelijke binnensportruimtes met de beschikbaarheid en kwaliteit van deze binnensportruimtes?

- 2a. Wat is de huidige en toekomstige (2025 en 2035) normatieve behoefte aan velden/banen voor handbal, hockey, honk- en softbal, korfbal, tennis en voetbal, en hoe verhoudt dit zich tot het huidige aanbod?
- 2b. Wat is de behoefte aan ruimte voor cricket, hondensport en jeu de boules, en hoe verhoudt dit zich tot het huidige aanbod?

3. Welke andere typen sportaccommodaties zijn binnen de gemeente Schiedam aanwezig en waar bevinden deze zich?

Werkwijze

Onderzoeksvragen 1a en 2a worden beantwoord door middel van het toepassen van vastgelegde en algemeen geaccepteerde planningsnormen en richtlijnen. Voor cricket, hondensport en jeu de boules (onderzoeksvraag 2b) ontbreken dergelijke planningsnormen of richtlijnen. We beschouwen het aanbod van deze sporttakken in Schiedam met behulp van input van de verenigingen. Onderzoeksvraag 1b wordt beantwoord aan de hand van bezettingsgraden. Voor de beantwoording van onderzoeksvraag 1c is een internetvragenlijst onder de huurders van de gemeentelijke binnensportruimtes uitgezet. Voor onderzoeksvraag 3 maken we gebruik van gegevens uit het Databestand SportAanbod (DSA)² en de Schiedamse Sportgids (www.sportgids.nl).

¹ De capaciteitsonderzoeken naar zwembad en openbare sportieve ruimte zijn/worden apart gerapporteerd (voorjaar 2018)

² In het DSA zijn alle sportaccommodaties in Nederland opgenomen. Het DSA wordt gesubsidieerd door het ministerie van VWS en is in beheer van het Mulier Instituut. De accommodatiegegevens uit het DSA worden uitgewisseld en gesynchroniseerd met sportbonden, provinciale sportraden, gemeenten en overige partijen (o.a. Kadaster, CBS, Locatus).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een aantal ontwikkelingen en prognoses, die relevant zijn bij sportcapaciteitsvraagstukken, beschreven. Hoofdstuk 3 behandelt de binnensport, in hoofdstuk 4 staat de buitensport centraal. In hoofdstuk 5 worden de resultaten uit voorgaande hoofdstukken in relatie met elkaar gebracht en worden de onderzoeksvragen beantwoord.

2. Relevante ontwikkelingen en prognoses

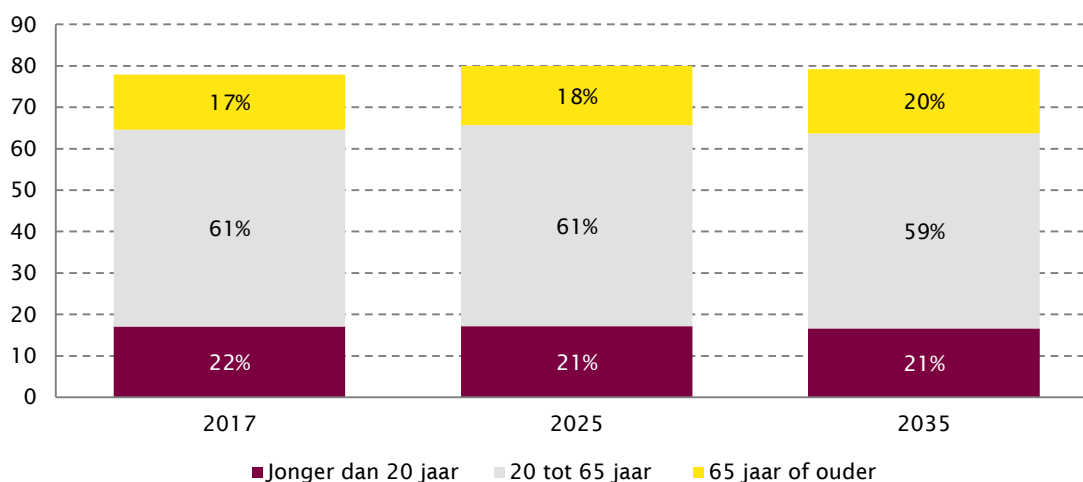
In dit hoofdstuk beschrijven we een aantal ontwikkelingen en prognoses die bij sportcapaciteitsvraagstukken relevant zijn. We behandelen achtereenvolgens de bevolkings- en leerlingenprognoses van de gemeente Schiedam en de landelijke ontwikkelingen in sportdeelname en sportaccommodatiegebruik.

2.1 Bevolking

Gemeente

De verwachting is dat de totale bevolking van Schiedam van circa 77.900 inwoners in 2017 toeneemt naar circa 79.200 inwoners in 2035 (+2%). De groei vindt uitsluitend plaats bij het aantal ouderen (inwoners van 65 jaar of ouder); het aantal inwoners jonger dan 65 jaar zal licht afnemen (figuur 2.1)³.

Figuur 2.1 Verwachte bevolkingsamenstelling gemeente Schiedam in 2017, 2025 en 2035 (in aantallen (x 1.000) en procenten)

Bron: Gemeente Schiedam, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Wijken

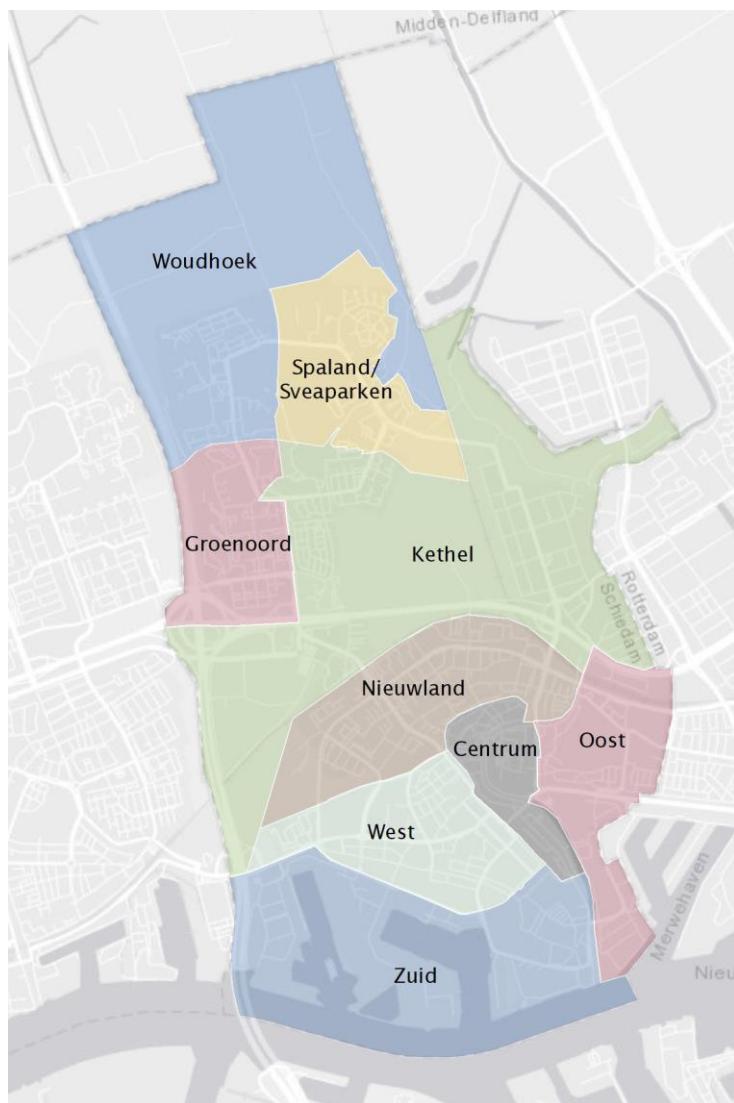
Schiedam bestaat uit negen wijken (kaart 2.1). Nieuwland is met circa 14.600 inwoners de wijk met de meeste inwoners. Kethel is qua inwoneraantal ruim drie keer zo klein, en is daarmee de wijk met de minste inwoners.

De wijken laten een duidelijk verschil in bevolkingsopbouw zien (figuur 2.2). In Schiedam Centrum, Schiedam Zuid en Woudhoek is minder dan één op de vijf inwoners jonger dan 20 jaar, terwijl in Spaland/Sveaparken en Nieuwland een kwart tot deze leeftijdscategorie behoort. Het percentage 65-plussers is het laagst in Spaland/Sveaparken, terwijl deze in Kethel het hoogst is³.

³ Zie bijlage 1 voor een specificatie van de bevolkingscijfers.

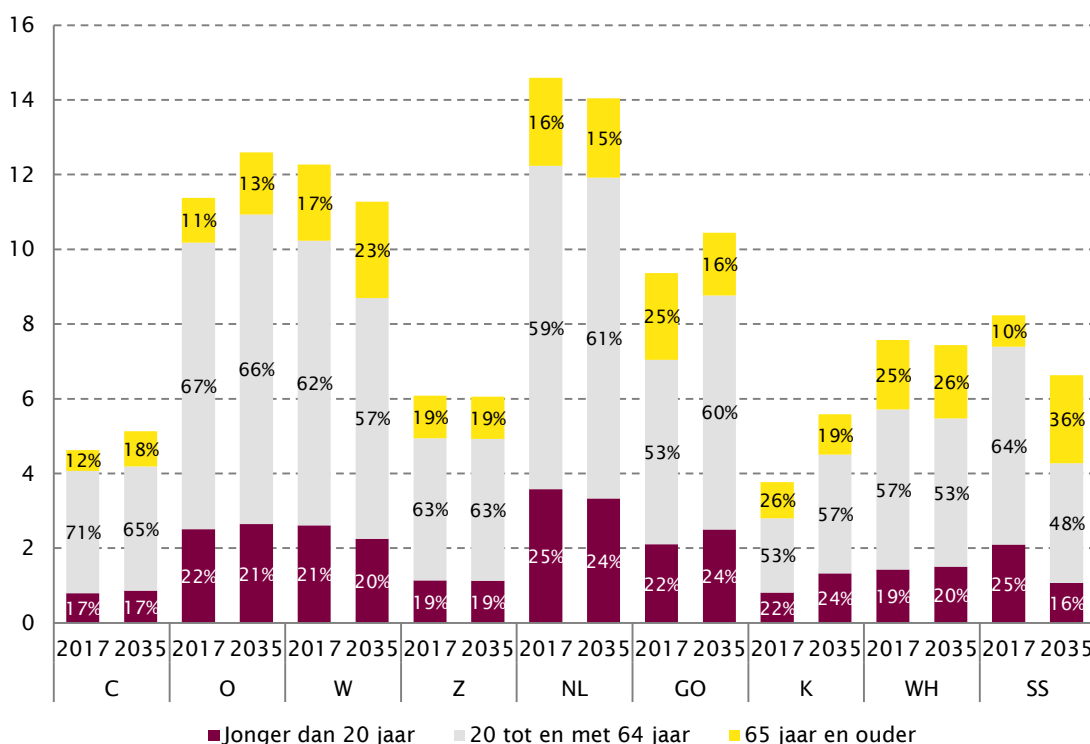
De bevolkingsgroei van Schiedam zal naar verwachting niet in elke wijk plaatsvinden. De verwachting is dat Spaland/Sveaparken in 2035 circa 1.600 inwoners minder zal hebben dan in 2017 (-19%). Kethel zal daarentegen circa 1.800 inwoners meer hebben (+48%), waarmee het van alle wijken relatief het meeste groeit. Verder is de vergrijzing van Spaland/Sveaparken opvallend; het percentage ouderen in 2035 zal ten opzichte van 2017 met 26 procentpunten toenemen.

Kaart 2.1 Wijkindeling gemeente Schiedam, 2017

Kaartvervaardiging: Mulier Instituut, 2017.

Figuur 2.2 (Toekomstige) bevolkingsopbouw gemeente Schiedam naar wijk in 2017 en 2035 (in aantallen (x 1.000) en procenten)

C = Centrum, O = Oost, W = West, Z = Zuid, NL = Nieuwland, GO = Groenord, K = Kethel, WH = Woudhoek, SS = Spaland/Sveaparken.

Bron: Gemeente Schiedam, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

2.2 Onderwijs

Gemeenten hebben een wettelijke taakstelling in het voorzien van sportruimtes ten behoeve van het bewegingsonderwijs. Hoeveel sportruimtes hiervoor nodig zijn, is afhankelijk van het aantal scholen in de gemeente en het aantal leerlingen (groepen) waaraan deze scholen bewegingsonderwijs geven.

In Schiedam liggen 27 locaties voor het (speciaal) basisonderwijs, waar in totaal circa 6.900 leerlingen onderwijs volgen. Op de acht locaties voor voortgezet onderwijs zijn circa 4.700 leerlingen ingeschreven. De drie onderwijslocaties voor (voortgezet) speciaal onderwijs hebben in totaal circa 300 leerlingen. De verwachting is dat in 2035 het totaal aantal leerlingen per onderwijstype ongeveer gelijk is aan het aantal in 2017, dan wel lichtelijk is afgenomen (tabel 2.1).

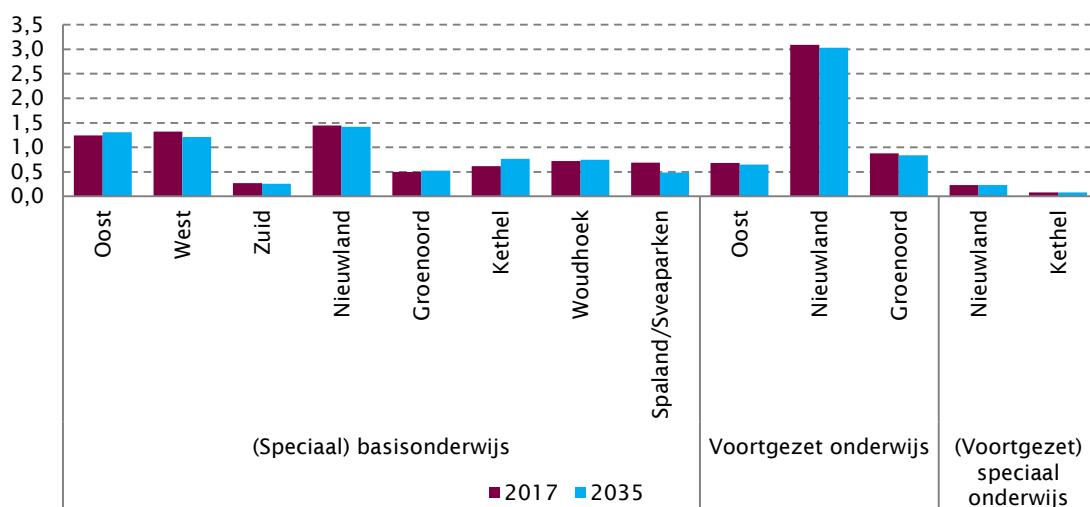
Tabel 2.1 (Verwachte) leerlingaantallen scholen gemeente Schiedam per onderwijstype in 2017, 2025 en 2035

	Aantal onderwijslocaties	Aantal leerlingen		
		2017	2025	2035
(Speciaal) basisonderwijs	27	6.900	7.000	6.700
Voortgezet onderwijs	8	4.700	4.500	4.500
(Voortgezet) speciaal onderwijs	3	300	300	300

Bron: Gemeente Schiedam, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

De meeste basisschoolleerlingen gaan naar een school in Nieuwland, Schiedam West of Schiedam Oost (figuur 2.3). Ook in 2035 zijn dit de wijken waar de meeste basisschoolleerlingen naar toe gaan. De verwachting is dat het totaal aantal leerlingen op de basisscholen in West en Spaland/Sveaparken, door vergrijzing en dalend inwoneraantal, in 2035 lager zal zijn dan in 2017, terwijl de basisscholen in Kethel, door bevolkingstoename, meer leerlingen krijgen. De onderwijslocaties voor het voortgezet onderwijs zijn gelegen in Schiedam Oost, Nieuwland en Groenoord; de meeste scholieren gaan naar een middelbare school in Nieuwland. De drie onderwijslocaties voor (voortgezet) speciaal onderwijs zijn verdeeld over Nieuwland en Kethel.

Figuur 2.3 Verdeling leerlingen (x1.000) naar wijk schoollocatie en onderwijstype in 2017 en 2035

Bron: Gemeente Schiedam, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

2.3 Sportdeelname

In de afgelopen zestien jaar viel te zien dat de sportdeelname in Nederland na een periode van groei inmiddels constant is. Het landelijke sportdeelnamecijfer is stabiel en ligt rond 65 procent, evenals de mate waarin de Nederlander lid is van een sportvereniging (circa 31%). De ledentallen van de sportbonden zijn de afgelopen jaren zeker niet stabiel.

Binnensport

De grootste sportbond waarvan de activiteiten grotendeels in een binnensportruimte plaatsvinden is de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (ruim 300.000 leden); één van de kleinste binnensportbonden is de Nederlandse Tafeltennisbond (bijna 28.000 leden). De algemene trend bij de binnensportbonden de afgelopen jaren is er één van teruglopende ledenaantallen (figuur 2.4). Met uitzondering van de basketbalbond en de gymnastiekunie⁴, hebben de grootste binnensportbonden sinds 2000 een terugloop in ledenaantallen meegemaakt.

⁴ De KNGU laat in 2015 door een wijziging in de registratiemethode een grote stijging (+62.000) van het aantal lidmaatschappen zien. Bron: NOC*NSF ledentalrapportage 2015.

Figuur 2.4 Ontwikkeling lidmaatschappen bij diverse binnensportbonden in de periode 2000–2016 (met 2000 als uitgangsjaar, in procenten)

Bron: Ledentalrapportages NOC*NSF, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Buitensport

De voetbalbond KNVB is de grootste sportbond in Nederland met ruim 1,2 miljoen leden; het aantal leden is tussen 2000 en 2016 met een vijfde toegenomen (figuur 2.5). Ondanks een afname van 18 procent van het ledenbestand is tennisbond KNLTB met 580.000 leden de tweede buitensportbond van Nederland. De Atletiekunie (140.000 leden in 2016) en hockeybond KNHB (250.000 leden in 2016) hebben beiden sinds 2000 een forse en structurele groei in ledentallen meegemaakt. In dezelfde periode is het aantal leden aangesloten bij korfbalbond KNKV met 12 procent afgenomen (85.000 leden in 2016). Ondanks een tussentijdse groei heeft de honk- en softbalbond KNBSB in 2016 ongeveer evenveel leden als in 2000 (circa 21.000).

De groei van de hockeybond is voornamelijk toe te schrijven aan een toename van het aantal junioren, met name het aantal meisjes. Ook bij de voetbalbond is vooral de jeugdafdeling toegenomen; absoluut gezien is het aantal jongens het meest toegenomen, relatief gezien het aantal meisjes (een toename van 62 procent). De toename van het aantal leden van de Atletiekunie betreft voornamelijk vrouwen. De terugloop in ledenaantallen bij de tennisbond heeft bij alle (leeftijds)categorieën plaatsgevonden; die van de korfbalbond vooral bij de junioren, met name het aantal jongens.

Figuur 2.5 Ontwikkeling lidmaatschappen bij diverse buitensportbonden in de periode 2000–2016 (met 2000 als uitgangsjaar, in procenten)

Bron: Ledentalrapportages NOC*NSF, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Het is niet gezegd dat de ontwikkeling van de laatste zestien jaar bij de binnen- en buitensportbonden een-op-een toepasbaar is op de zestien jaar die gaan komen. Echter ligt het niet in de lijn der verwachting dat de sporten die de afgelopen jaren consequent met een grote toename te maken hebben gehad, in hetzelfde tempo blijven doorgroeien. Evenmin zullen sporten die een fors aandeel aan leden zagen verdwijnen, in dezelfde mate blijven slinken op weg naar volledige verdwijning. Daarnaast heeft bovenstaande analyse alleen betrekking op de ledentallen van de sportbonden. Informele of recreatieve sportgroepen, zoals een vriendenclub die eens in de zoveel tijd in een zaal badmintont of volleybalt buiten de badminton- of volleybalbond om, blijven hiermee buiten zicht.

Een andere ontwikkeling die van belang is bij het gebruik van accommodaties, is het gebruik van binnensportaccommodaties in de wintermaanden door 'veldsporten'. Met name hockey en voetbal maken in de winter steeds meer gebruik van sporthallen voor trainingen en/of wedstrijden. Dit leidt in deze periode vaak tot topdrukke in de hallen. Omdat de hockeybond ook nog de snelst groeiende sportbond is⁵, is dit voor de benodigde sportruimte een belangrijke ontwikkeling. Daarnaast maken andere buitensporten, naast de velden en banen buiten, graag gebruik van (speciale) binnensportaccommodaties om te trainen, zoals atletiek en honk- en softbal.

Schiedam⁶

Het ledenpercentage in 2015, dat wil zeggen het aandeel inwoners dat een lidmaatschap heeft bij één of meer bij NOC*NSF aangesloten sportbonden, in de gemeente Schiedam is 17,2% (tabel 2.2). Dit is opvallend laag ten opzichte van het landelijke gemiddelde (25,8%) en het gemiddelde in de provincie Zuid-Holland (23,1%). Ten opzichte van 2013 is het ledenpercentage in Schiedam een half procentpunt gedaald (17,7% in 2013).

Het ledenpercentage is in de CBS-wijken 'Industriegebied ten noorden van van Rijksweg 20' en 'Woudhoek/Spaland/Sveaparken' relatief hoog ten opzichte van het Schiedamse gemiddelde; in Schiedam Oost en Nieuwland is dit relatief laag. In alle CBS-wijken is het ledenpercentage in 2015 lager dan in 2013 (tabel 2.2, Nieuw Mathenesse is vanwege het lage inwoneraantal buiten beschouwing gelaten).

In figuur 2.6 staan de tien sportbonden met het hoogste ledenpercentage in Schiedam. In 2015 waren circa 4.000 inwoners van Schiedam lid van de voetbalbond; circa 300 inwoners van de cricketbond. Vergeleken met het ledenpercentage van Nederland, zijn relatief weinig inwoners in Schiedam lid van de sportbonden. Dit is logischerwijs het gevolg van het totale ledenpercentage in Schiedam dat significant lager is dan het Nederlandse gemiddelde. Het verloop in het ledenpercentage tussen 2013 en 2015 per sportbond in Schiedam is gering.

⁵ De hockeybond KNHB telde in 2016 ruim 250.000 leden; een toename van meer dan 100.000 leden t.o.v. 2000.

⁶ O.b.v. KISS-rapportage gemeente Schiedam door NOC*NSF (2017).

Tabel 2.2 Ledenpercentage per CBS-wijk in de gemeente Schiedam in 2013 en 2015

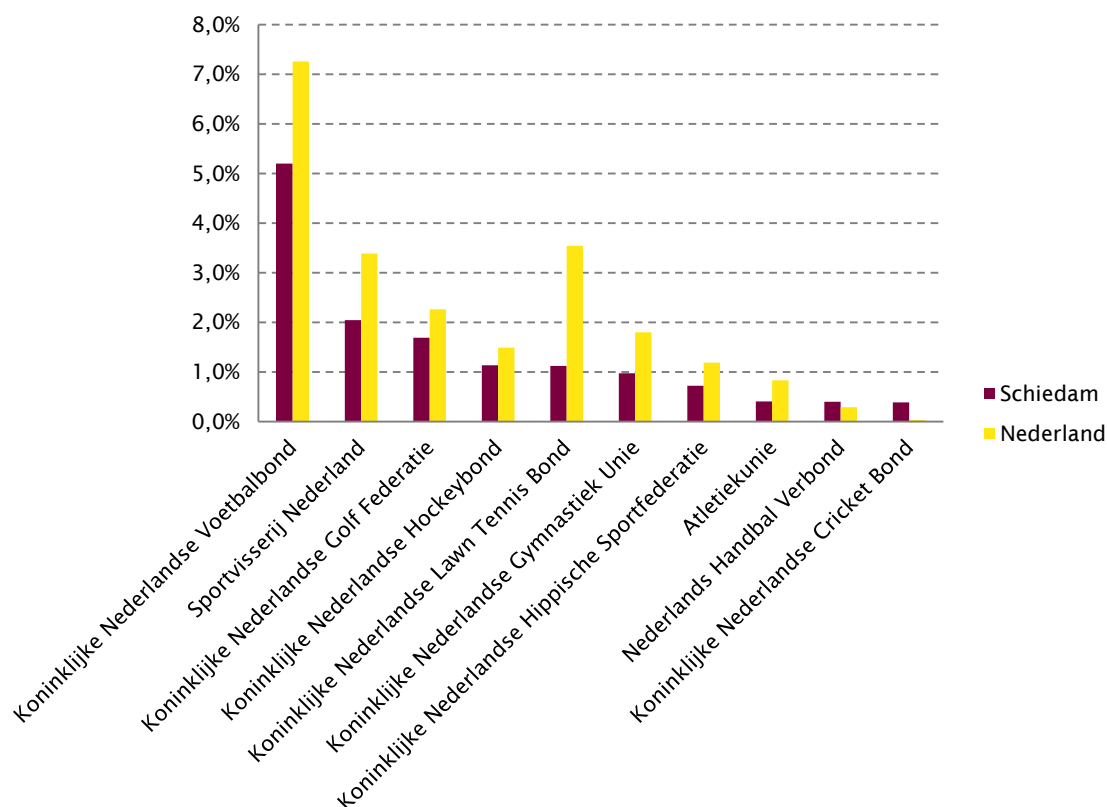
CBS-Wijk	Ledenpercentage 2015	Ontwikkeling 2013 – 2015 (in procentpunten)
Centrum	18,3	-1,5
Oost	13,9	-0,6
West	19,8	-0,3
Zuid	18,3	-0,3
Nieuwland	13,6	-0,4
Groenoord/Kethel	17,7	-0,4
Woudhoek/Spaland/Sveaparken	26,4	-0,6
Nieuw Mathenesse ^a	n.v.t.	n.v.t.
Industriegebied ten noorden van Rijksweg 20	27,2	-1,7
Tussen Havens en Grachten	18,2	-0,6
<i>Gemeente Schiedam</i>	17,2	-0,5

^a In Nieuw Mathenesse is sprake van een laag inwoneraantal (circa 15 inwoners).

Noot: De wijkindeling is afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Deze indeling wijkt licht af van de wijkindeling die verder in dit rapport wordt gebruikt (zie kaart 2.1).

Bron: NOC*NSF (2017), KISS rapportage gemeente Schiedam

Figuur 2.6 Aandeel top 10 sportbonden in de gemeente Schiedam vergeleken met Nederland in 2015

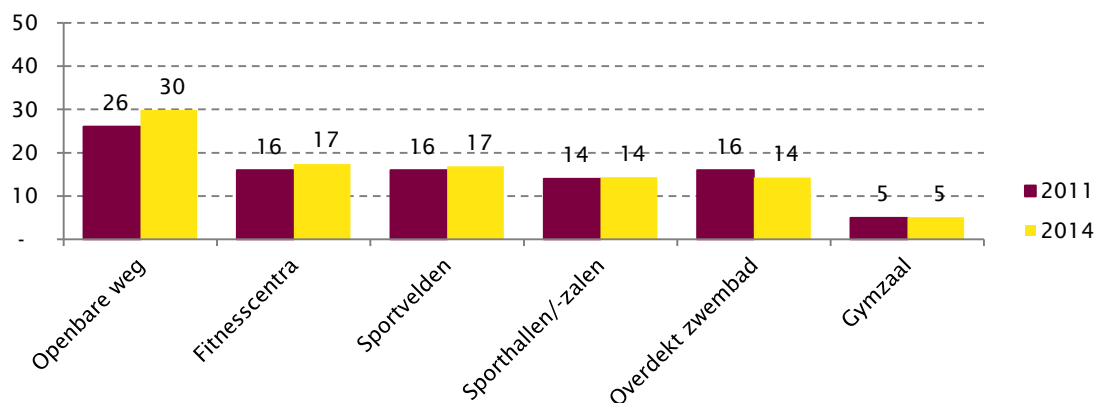
Bron: NOC*NSF (2017), KISS rapportage gemeente Schiedam & Ledentalrapportages NOC*NSF, 2017.

Bewerking: Mulier Instituut, 2017

2.4 Sportaccommodatiegebruik

Hoewel snel aan sportaccommodaties wordt gedacht als het om sportbeoefening gaat, maakt de Nederlander (6-79 jaar) bij het sporten vooral gebruik van de openbare weg (30%), die wordt gebruikt voor hardlopen, wandelen en wielrennen. De traditionele binnensportaccommodaties (sporthallen, -zalen en gymzalen) worden ten opzichte van de openbare weg beduidend minder gebruikt. Circa 14 procent van alle Nederlanders maakt gebruik van sporthallen en -zalen, en circa 5 procent van gymzalen (figuur 2.7). In vergelijking met 2011 valt op dat het gebruik van de openbare weg is toegenomen (26% in 2011, 30% in 2014), en dat het gebruik van de traditionele binnensportaccommodaties constant is gebleven.

Figuur 2.7 Gebruik van typen accommodaties voor sportbeoefening in 2011 en 2014 (percentage van de Nederlandse bevolking tussen 6-79 jaar)

Bron: OBiN, 2010-2011 en 2013-2014. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Noot: Gebruik gymzaal is exclusief gebruik voor bewegingsonderwijs.

Wanneer we op basis van landelijke gegevens kijken naar welke leeftijdsgroepen de voornaamste gebruikers zijn van sporthallen, -zalen, gymzalen en sportvelden, zien we dat vooral de Nederlandse jeugd gebruikmaakt van de binnensportaccommodaties (tabel 2.3). Het gebruik neemt snel af naarmate de leeftijd toeneemt.

Tabel 2.3 Gebruik sporthallen/sportzalen en gymzalen 2014 naar leeftijdsgroep (percentage van de Nederlandse bevolking)

	Gebruik sporthal/sportzaal	Gebruik gymzaal*	Gebruik sportvelden
6 - 79 jaar	14	5	17
6-11 jaar	32	15	45
12-17 jaar	34	14	43
18-24 jaar	25	7	23
25-34 jaar	15	3	17
35-49 jaar	10	3	12
50-64 jaar	7	2	8
65-79 jaar	6	3	7

Bron: OBiN, 2013-2014.

*Exclusief gebruik voor bewegingsonderwijs.

3. Binnensportruimte

3.1 Aanbod

Binnensportruimte wordt hier gezien als de overdekte sportruimten die worden benut voor de beoefening van meerdere zaalsporten en het geven van bewegingsonderwijs of lichamelijke opvoeding. Het bijzondere van deze accommodaties is enerzijds het dubbelgebruik voor sport en bewegingsonderwijs en anderzijds dat meerdere sporten in deze ruimtes door middel van verschillende belijningen van dezelfde sportvloer gebruikmaken. Dat onderscheidt dit soort accommodaties van andere overdekte sportaccommodaties, zoals fitnesscentra, tennishallen en turnhallen, die doorgaans alleen voor één tak van sport gebruikt kunnen worden. Waar het gaat om de meer multifunctionele binnensportruimtes, is een driedeling in typen accommodatie gangbaar, die vooral is gebaseerd op de vloeroppervlakte van de accommodatie. Hierbij wordt van groot naar klein onderscheid gemaakt in sporthallen, sportzalen en gymzalen.

In Schiedam liggen vier sporthallen, waarbij de Margriethal wordt gezien als twee sporthallen. Alle sporthallen zijn in eigendom van de gemeente (kaart 3.1; tabel 3.1). Standaardsporthallen hebben minimaal drie vakken en hebben als afmeting 44 bij 24 meter of 48 bij 28 meter. In sporthallen wordt ruimte geboden om zowel trainings- als competitievormen af te werken voor badminton, basketbal, tennis, volleybal, zaalhandbal, zaalhockey, zaalkorfbal, zaalvoetbal, en sporten zonder belijning (zoals diverse gevechts- en verdedigingssporten, gymnastiek, tafeltennis en turnen), alsmede trainingsvormen voor klimsport.

Schiedam telt twee gemeentelijke sportzalen (kaart 3.1; tabel 3.1). Standaardsportzalen hebben als afmeting 28 bij 22 meter en bieden voor badminton, basketbal, volleybal en sporten zonder belijning (zoals diverse gevechts- en verdedigingssporten, gymnastiek, tafeltennis en turnen) in principe mogelijkheden voor competitie en training. Voor tennis, zaalhandbal, zaalhockey, zaalkorfbal en zaalvoetbal is het echter niet mogelijk om in een sportzaal competitievormen te beoefenen. Wel kunnen sportzalen voor deze sporten als trainingsmogelijkheden fungeren (alsmede voor klimsport).

Schiedam kent 23 gymzalen (kaart 3.1; tabel 3.1). Het merendeel van de gymzalen is in eigendom van Stichting Primo, de overkoepelende onderwijsorganisatie voor openbaar (speciaal) basisonderwijs in Schiedam. Geen van de gymzalen is in eigendom van de gemeente. Gymzalen worden primair gebouwd om het bewegingsonderwijs van scholen te faciliteren en zijn niet voor alle (verenigings)sporten geschikt. De afmetingen voor gymzalen zijn vaak afgeleid uit de afmetingen die zijn opgenomen in de Modelverordening Huisvesting Onderwijs (21 bij 12 meter). Deze afmetingen bieden in principe mogelijkheden voor training en competitie voor badminton, diverse gevechts- en verdedigingssporten en tafeltennis. Gymzalen kunnen wel fungeren als trainingsmogelijkheden voor andere sporten.

Kaart 3.1 Aanbod binnensportruimte Schiedam in 2017

Paars = sporthal (1-3), blauw = sportzaal (4-5), geel = gymzaal (6-24).

Kaartvervaardiging: Mulier Instituut, 2017.

Tabel 3.1 Binnensportruimtes gemeente Schiedam in 2017

	Accommodatie	Wijk	Lengte (m)	Breedte (m)	Eigendom	Opmerking
<i>Sporthallen</i>						
1	Willem-Alexanderhal	WH	44	28	G	Geen scheidingswanden aanwezig; exclusief sportluifel
2	Groenordhal	K	44	28	G	Geen scheidingswanden aanwezig
3	Margriethal	K	46	34	G	Twee geschakelde sporthallen; verder geen scheidingswanden aanwezig
<i>Sportzalen</i>						
4	Oost	O	28	22	G	Scheidingswand aanwezig
5	Zuid	Z	28	22	G	Scheidingswand aanwezig
<i>Gymzalen</i>						
6	Stockholm	SS			*P	
7	Fitsportland	SS			P	
8	Warmoezenierpad	WH			*P	
9	Vlaardingseweg	K			P	
10	Bachplein	GO			*P	
11	Peter Van Anrooylaan	GO			*P	
12	Schiedamseweg	K			*P	
13	Valeriusstraat	GO			P	
14	Lyceum Schravenlant	NL			P	Twee zalen
15	Piersonstraat	NL			*P	
16	Parallelweg Life College	O			P	Twee zalen
17	De Meesterstraat	NL			*P	
18	Van der Leeuwlaan	NL			P	
19	SG Spieringshoek	NL			P	Twee zalen
20	Thorbeckesingel	NL			*P	Twee zalen
21	Doctor Kuyperlaan	NL			*P	Exclusief één zaal ingericht voor tafeltennis
22	Keppelerstraat	O			*P	
23	Frans Halsplein	W			*P	
24	Jan van Avennesstraat	W			*P	

* Gymzaal in eigendom van de Stichting Primo.

C = Centrum, O = Oost, W = West, Z = Zuid, NL = Nieuwland, GO = Groenord, K = Kethel, WH = Woudhoek, SS = Spaland/Sveaparken.

Eigendom: G = gemeentelijke eigendom, P = particuliere eigendom.

Vergelijking met Databestand SportAanbod (DSA)

Het DSA omvat alle geregistreerde sportaccommodaties in Nederland (ruim 22.000). Nederland telt volgens het DSA 4.100 gymzalen, 689 sportzalen en 1.841 sporthallen. Dit komt neer op een gemiddelde van 16 zaalsporteenheden per 25.000 inwoners (alle leeftijden zijn hierbij meegenomen). Hierbij is een gymzaal één zaalsporteenheid, een sportzaal telt voor twee zaalsporteenheden en een sporthal telt voor drie zaalsporteenheden.

De sporthallen, sportzalen en gymzalen in Schiedam vertalen zich naar 39 zaalsporteenheden. Dit komt neer op een gemiddelde van 12,5 zaalsporteenheden per 25.000 inwoners. Schiedam beschikt hiermee ten opzichte van het landelijke gemiddelde, het gemiddelde van de VSG-regio Rotterdam Rijnmond⁷ en vergelijkbare gemeenten (o.b.v. inwoneraantal) over relatief weinig binnensportruimte (tabel 3.2). Met name het aantal sporthallen en sportzalen blijft achter ten opzichte van de vergelijkingsregio's. Sporthallen en -zalen bieden meer functionaliteit voor binnensporten in vergelijking met gymzalen, waarvan er in Schiedam juist veel zijn.

Tabel 3.2 Benchmark aanbod binnensportruimte Schiedam in 2017

	Sporthallen		Sportzalen		Gymzalen		Zaalsporteenheden	
	Absoluut	Per 25.000 inwoners	Absoluut	Per 25.000 inwoners	Absoluut	Per 25.000 inwoners	Absoluut	Per 25.000 inwoners
Schiedam	4	1,3	2	0,6	23	7,4	39	12,5
VSG-regio Rotterdam Rijnmond	133	2,6	22	0,4	307	6,0	750	14,6
Gemeenten met 25.000-85.000 inwoners	888	3,0	311	1,1	1.605	5,5	4.891	16,8
Nederland	1.841	2,7	689	1,0	4.100	6,0	11.001	16,2

Bron: DSA, 2016.

⁷ De VSG-regio Rotterdam Rijnmond bestaat naast Schiedam uit de volgende gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Vlaardingen en Westvoorne.

Spreiding ten opzichte van inwoners

De inwoners van Schiedam moeten gemiddeld 1,5 kilometer reizen naar de dichtstbijzijnde sporthal; vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde en iets verder dan het gemiddelde in de VSG-regio Rotterdam Rijnmond (tabel 3.3). Voor circa 14.000 inwoners van Schiedam (veelal woonachtig in Schiedam Oost) is de sporthal bij Sportcentrum West, gelegen in Rotterdam, de dichtstbijzijnde sporthal.

De dichtstbijzijnde sporthal of -zaal is voor de gemiddelde Schiedammer bijna binnen een kilometer te bereiken. De dichtstbijzijnde sporthal of -zaal ligt voor elke Schiedammer binnen de gemeente. De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal, -zaal of gymzaal is in Schiedam minder dan 500 meter.

In de bereikbaarheid van de binnensportruimtes is een duidelijke scheiding naar wijken te maken (tabel 3.3). De inwoners van het centrum van Schiedam en Schiedam Zuid moeten gemiddeld het verst reizen naar de dichtstbijzijnde sporthal. De inwoners van Nieuwland, Groenoord, Kethel en Woudhoek hoeven gemiddeld het minst ver naar een sporthal te reizen. Omdat de sportzalen zich in Schiedam Oost en Schiedam Zuid bevinden, neemt de gemiddelde afstand voor deze en omliggende wijken af wanneer, naast de sporthallen, ook de sportzalen in ogenschouw worden genomen. De inwoners van Spaland/Sveaparken moeten veruit de grootste afstand overbruggen naar een sporthal of -zaal.

De relatief grote afstanden in enkele wijken voor de sporthallen wordt veroorzaakt door enerzijds een vrij laag aantal sporthallen in de gemeente en anderzijds door de slechte spreiding van de sporthallen over de gemeente; de Groenordhal en de Margriethallen liggen erg dicht bij elkaar.

Tabel 3.3 Gemiddelde afstand (gemeten over de weg, in kilometer) naar dichtstbijzijnde binnensportruimte naar type en wijk

	Sporthal	Sporthal of -zaal	Sporthal, -zaal of gymzaal
Centrum	2,0	1,2	0,7
Oost	1,6	0,6	0,4
West	1,9	1,6	0,4
Zuid	3,1	0,5	0,5
Nieuwland	1,3	1,1	0,4
Groenoord	1,0	1,0	0,4
Kethel	1,1	1,1	0,6
Woudhoek	0,8	0,8	0,4
Spaland/Sveaparken	1,7	1,7	0,5
<i>Gemeente Schiedam</i>	1,5	1,1	0,5
<i>VSG-regio Rotterdam Rijnmond</i>	*1,2	<i>nb</i>	<i>nb</i>
<i>Nederland</i>	*1,6	<i>nb</i>	<i>nb</i>

* Bron: Brancherapport Sportaccommodaties in Nederland: Kaarten en kengetallen, Mulier Instituut, 2016.

Spreiding ten opzichte van onderwijslocaties

Gemeenten hebben een taakstelling in het voorzien van ruimte voor bewegingsonderwijs in de nabijheid van onderwijslocaties. Gemeenten kiezen doorgaans voor om de normafstanden (de maximale afstand tussen de ruimtes voor bewegingsonderwijs en de onderwijslocaties) over te nemen uit de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Hierin is opgenomen dat de maximale afstand die leerlingen van de onderwijslocatie naar de binnensportruimte waar het bewegingsonderwijs plaatsvindt voor het (speciaal) basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs maximaal 1.000 meter dient te zijn. Een ruimere normafstand is van toepassing naarmate een onderwijslocatie minder bewegingsonderwijs geeft. Voor het voortgezet onderwijs bedraagt de normafstand 2.000 meter.

In bijlage 2 zijn de binnensportruimtes binnen 1.000 meter van de onderwijslocaties, dan wel de drie dichtstbijzijnde binnensportruimtes, opgenomen.

Basisonderwijs

De 27 onderwijslocaties voor het basisonderwijs in Schiedam hebben allen ten minste één binnensportruimte binnen 1.000 meter (gemeten over de weg) van het schoolgebouw. De meeste locaties hebben meerdere binnensportruimtes die binnen 1.000 meter zijn te bereiken. De ligging van de onderwijslocaties ten opzichte van de gemeentelijke sporthallen is opvallend; slechts drie onderwijslocaties hebben een gemeentelijke sporthal die binnen 1.000 meter is te bereiken. Dit gegeven kan leiden tot een lager gebruik van de sporthallen ten behoeve van het bewegingsonderwijs (van het basisonderwijs).

Speciaal onderwijs

De drie onderwijslocaties voor speciaal onderwijs in Schiedam hebben allen meerdere (gemeentelijke) binnensportruimtes binnen 1.000 meter (gemeten over de weg) van het schoolgebouw.

Voortgezet onderwijs

De acht onderwijslocaties voor voortgezet onderwijs in Schiedam hebben allen meerdere (gemeentelijke) binnensportruimtes binnen 2.000 meter (gemeten over de weg) van het schoolgebouw.

3.2 Behoeft

Vanuit (georganiseerde) binnensport

De behoefte aan binnensportruimte kan worden berekend aan de hand van draagvlakcijfers uit de Planologische Kengetallen⁸, waarbij het aantal gymzalen (in tegenstelling tot sporthallen en -zalen) niet gebaseerd is op de sportbeoefening, maar is gekoppeld aan het bewegingsonderwijs. Om deze reden worden gymzalen hier buiten beschouwing gelaten. Wel kunnen gymzalen en andere overdekte sportaccommodaties zonder vastgestelde normen (zoals danszalen, dojo's en turnhallen) een deel van de (sportspecifieke) vraag naar binnensportruimte opvangen.

De gemeente Schiedam heeft op basis van de Planologische Kengetallen voor de (georganiseerde) binnensport een behoefte van tussen de vier en vijf sporthallen, en tussen de zes en zeven sportzalen. Het huidige aantal sporthallen in Schiedam (vier) is conform de minimumbehoefte; de huidige twee sportzalen (ruim) onder de behoeftebandbreedte (tabel 3.4). Wanneer we de resultaten vertalen naar zaalsporteenheden, ontstaat een tekort van tussen de acht en dertien zaalsporteenheden.

De verwachte bevolkingsontwikkeling van Schiedam is dusdanig gering dat de afgeronde behoeftes aan sporthallen en -zalen in 2025 en 2035 ongewijzigd blijven ten opzichte van 2017. Met andere woorden: ook in de toekomst heeft Schiedam behoefte aan tussen de vier en vijf sporthallen en tussen de zes en zeven sportzalen voor de (georganiseerde) binnensport.

Tabel 3.4 Gemeentebrede vraag-aanbodanalyse binnensportruimte gemeente Schiedam (o.b.v. Planologische Kengetallen) in 2017, 2025 en 2035

Type	Aanbod	Behoeft		Overschot (+) / tekort (-)	
		Min.	Max.	Min.	Max.
<i>Sporthallen (=3 zaalsporteenheden)</i>					
2017	4	4	5	-	-1
2025	4	4	5	-	-1
2035	4	4	5	-	-1
<i>Sportzalen (= 2 zaalsporteenheden)</i>					
2017	2	6	7	-4	-5
2025	2	6	7	-4	-5
2035	2	6	7	-4	-5
<i>Zaalsporteenheden</i>					
2017	16	24	29	-8	-13
2025	16	24	29	-8	-13
2035	16	24	29	-8	-13

⁸ De Planologische Kengetallen (2002) betreft een bundel van vier delen met kengetallen die betrekking hebben op de planologie die is uitgegeven door Kluwer. In deel 3 zijn kengetallen opgenomen over de ruimte voor vrije tijd en recreatie.

Naar wijk

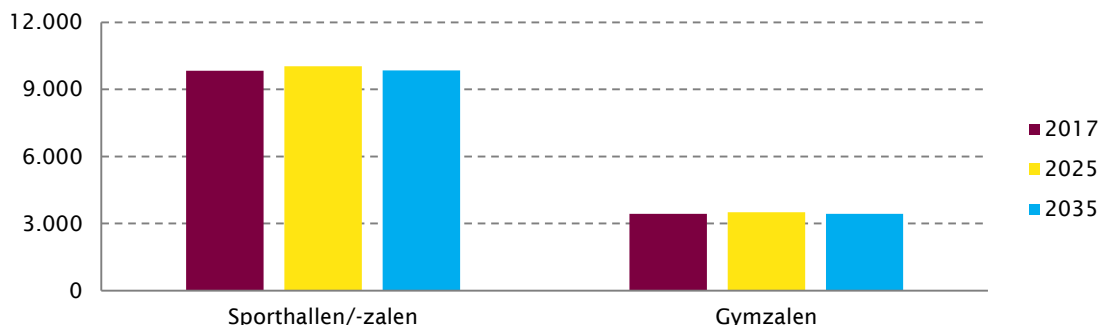
Met negen wijken in de gemeente en een behoefte aan vier tot vijf sporthallen, is het logisch dat niet in alle wijken een sporthal aanwezig is of hoeft te zijn. Sporthallen hebben dan ook veelal een verzorgingsgebied dat verder gaat dan de grenzen van de wijk. Opvallend is dat in Schiedam drie van de vier sporthallen in de wijk Kethel staan. Hoewel dit redelijk centraal in de gemeente ligt, is het geen optimale spreiding. Bijna 7.500 inwoners van de gemeente (10% van de bevolking) moeten namelijk meer dan drie kilometer reizen naar een sporthal⁹.

Aantal gebruikers

Op basis van de landelijke gebruikersprofielen van sportaccommodaties (zie paragraaf 2.4) kan een schatting worden gemaakt van het aantal inwoners van de gemeente Schiedam dat in 2017, 2025 en 2035 gebruikmaakt van binnensportruimtes voor sportbeoefening. Hierachter zitten de veronderstellingen dat de landelijke cijfers toepasbaar zijn op de situatie in Schiedam en dat de gebruikerspercentages niet aan verandering onderhevig zijn.

Het aantal inwoners van de gemeente Schiedam dat in 2017 gebruikmaakt van de sporthallen en -zalen wordt geschat op 9.800; dat van de gymzalen op 3.400 inwoners (figuur 3.1). Ondanks de verwachte bevolkingsgroei van Schiedam, zal het aantal gebruikers in 2035 naar verwachting rond hetzelfde niveau zitten als in 2017; dit is als gevolg van de verandering in bevolkingssamenstelling (vergrijzing)¹⁰.

Figuur 3.1 Geschatte aantal gebruikers binnensportruimte gemeente Schiedam naar type in 2017, 2025 en 2035

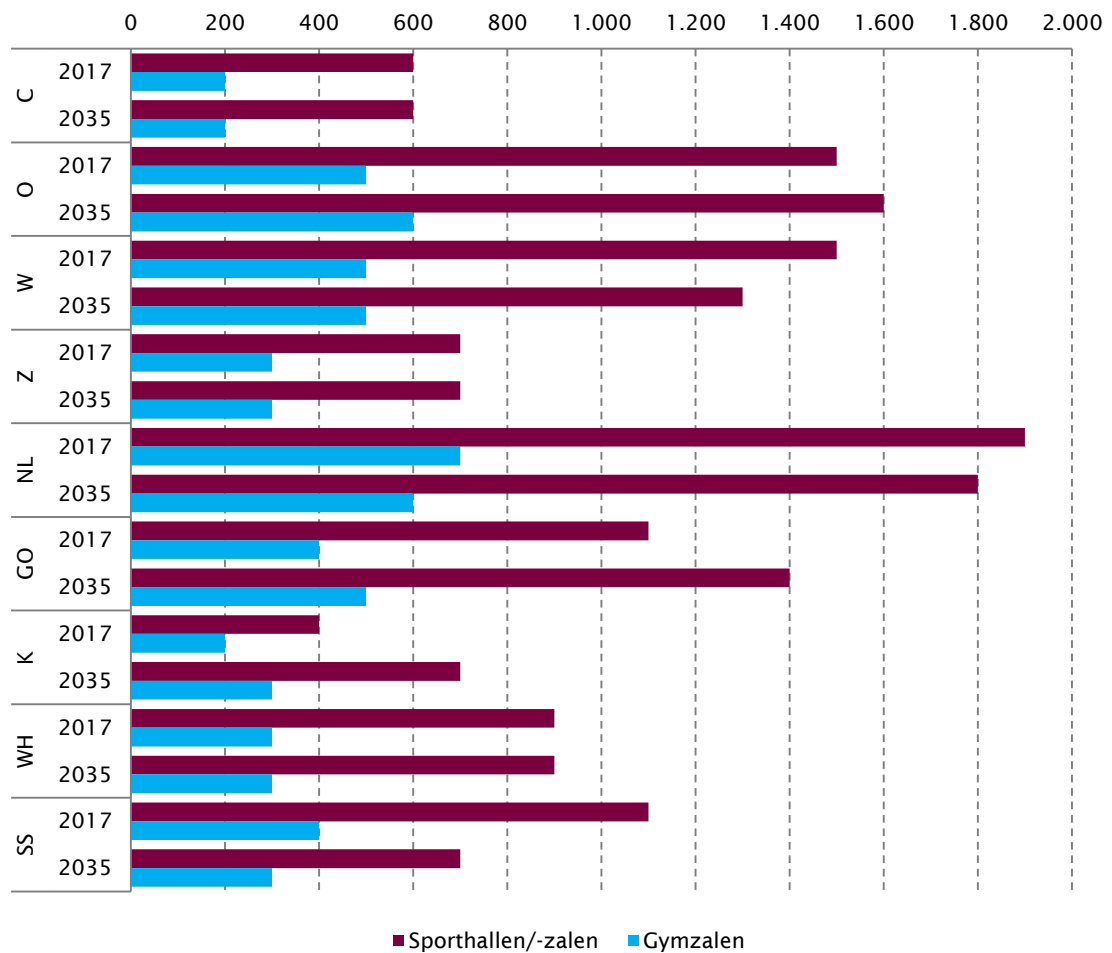
Naar wijk

De meeste inwoners van Schiedam die, op basis van het landelijke profiel, gebruikmaken van binnensportruimtes wonen in Nieuwland, gevolgd door Schiedam Oost (figuur 3.2). De grootste daling van het aantal gebruikers richting 2035 zal plaatsvinden in Spaland/Sveaparken, wat veroorzaakt wordt door een daling van het aantal inwoners en vergrijzing. In Groenoord en Kethel zal het aantal gebruikers toenemen, wat veroorzaakt wordt door bevolkingstoename en een groter aandeel jongeren.

⁹ Drie kilometer wordt beschouwd als de afstand die men bereid is om te overbruggen voor sportbeoefening (Sportaccommodaties in Beeld, Mulier Instituut, 2015).

¹⁰ Zie bijlage 3 voor een specificatie van de gebruikersgetallen.

Figuur 3.2 Geschat aantal gebruikers binnensportruimte gemeente Schiedam naar wijk en type in 2017 en 2035

C = Centrum, O = Oost, W = West, Z = Zuid, NL = Nieuwland, GO = Groenord, K = Kethel, WH = Woudhoek, SS = Spaland/Sveaparken.

Vanuit bewegingsonderwijs

Gemeenten hebben een wettelijke taakstelling in het voorzien van binnensportruimtes ten behoeve van het bewegingsonderwijs van de scholen gevestigd in de gemeente. Scholen hebben recht op een aantal klokuren (60 minuten) in een ruimte voor het bewegingsonderwijs dat door de gemeente beschikbaar moet worden gesteld, in het vervolg de normatieve behoefte (aan binnensportruimte) genoemd. De normatieve behoefte in Schiedam is gebaseerd op het aantal groepen leerlingen - (speciaal) basisonderwijs of (voortgezet) speciaal onderwijs - of het aantal leerlingen (voortgezet onderwijs). Van de Schiedamse scholen voor (speciaal) basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs is de normatieve behoefte bekend.

De basisscholen hebben in totaal een normatieve behoefte voor bewegingsonderwijs van 309 klokuren; de scholen voor het (voortgezet) speciaal onderwijs een behoefte van in totaal 65,25 klokuur. Uitgaande van een maximale capaciteit van 26 uur per zaaldeel¹¹, zijn in Schiedam minimaal 12 zaaldelen ten behoeve van het bewegingsonderwijs van de basisscholen nodig, en drie zaaldelen voor het (voortgezet) speciaal onderwijs.

Tabel 3.4 Minimaal benodigd aantal zaaldelen t.b.v. bewegingsonderwijs gemeente Schiedam in het schooljaar 2017/'18

	Aantal onderwijslocaties	Normatief aantal klokuren bewegingsonderwijs	Benodigd aantal zaaldelen ^A
(Speciaal) basisonderwijs	27	309	12 (11,9)
(Voortgezet) speciaal onderwijs	3	65	3 (2,5)

^A De maximale capaciteit van een zaaldeel is voor het po en (v)so maximaal 26 klokuren (34 lessen van 45 minuten) schoolgebruik.

Bron: Gemeente Schiedam, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Van de Schiedamse scholen voor het voortgezet onderwijs is de normatieve behoefte niet bekend. Wel is het werkelijk gebruik van het Lyceum Schravenlant, het Lentiz Life College, het ProNova College en het Stedelijk Gymnasium bekend. Het gebruik van S.G. Spieringshoek, Mavo Schravenlant XL (twee onderwijslocaties) en de Internationale VOS is geschat op basis van het gebruik van de andere middelbare scholen. De middelbare scholen hebben in totaal (naar schatting) 444 klokuur bewegingsonderwijs op het rooster staan. Uitgaande van een maximale capaciteit van 34 uur per zaaldeel¹¹, zijn in Schiedam minimaal 14 zaaldelen nodig om deze uren in te roosteren (tabel 3.5).

¹¹ Gelet op de schooltijden van het basisonderwijs en (voortgezet) onderwijs kunnen scholen niet meer dan 26 klokuren gebruik maken van binnensportruimtes (34 lessen van 45 minuten). Scholen voor het voortgezet onderwijs kunnen maximaal 34 klokuren gebruik maken van binnensportruimtes (40 lessen van 50 minuten).

Tabel 3.5 Schatting minimaal benodigd aantal zaaldelen t.b.v. bewegingsonderwijs voortgezet onderwijs gemeente Schiedam in het schooljaar 2017/'18

	Aantal onderwijslocaties	Werkelijk aantal klokuren bewegingsonderwijs (schatting)	Benodigd aantal zaaldelen ^A
Voortgezet onderwijs	8	444	14 (13,1)

Noot: van vier onderwijslocaties voor het voortgezet onderwijs in Schiedam is het werkelijke aantal klokuren bewegingsonderwijs niet bekend. Deze zijn geraamd op basis van het werkelijk gebruik van de andere onderwijslocaties.

^A De maximale capaciteit van een zaaldeel is voor het vo maximaal 40 lessen van 50 minuten (34 klokuren).

Bron: Gemeente Schiedam, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

Gelet op het (gemeentelijke) aanbod aan zaaldelen (39, waarvan 16 gemeentelijke), en de mogelijkheid van gedeeld gebruik door de verschillende typen onderwijs van zaaldelen, is in de gemeente ruim voldoende ruimte aanwezig om aan de behoefte van de Schiedamse scholen te voldoen.

In hoofdstuk 2 zijn de leerlingenprognoses van de scholen in Schiedam behandeld. Hier is geconstateerd dat alle typen scholen in totaal te maken zullen krijgen met vergelijkbare leerlingenaantallen, dan wel een terugloop in leerlingenaantallen. In hoeverre dit zijn weerslag zal hebben op de ruimtebehoefte voor het bewegingsonderwijs, is afhankelijk van de ontwikkelingen op het gebied van het bewegingsonderwijs (mogelijke verruiming van het wekelijks aantal klokuren), de gevolgen van de dalende aantallen op het toekomstig aantal groepen en de hieraan gerelateerde klokuren bewegingsonderwijs, en de spreiding van de onderwijslocaties (sluitingen en/of fusies).

De gemeente Schiedam heeft het aantal klokuren in 2035 van de scholen voor basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs geraamd op 363 uur; een afname van ruim tien uur ten opzichte van 2017. Voor het voortgezet onderwijs zijn (nog) geen prognoses van het aantal klokuren bewegingsonderwijs bekend. Op basis van de raming van de gemeente voor het aantal klokuren bewegingsonderwijs in 2035 en de verwachting dat het aantal leerlingen stabiel blijft of licht terugloopt, is het aannemelijk dat er in de toekomst vanuit bewegingsonderwijs geen extra ruimte nodig zal zijn.

Naar wijk

De grootste behoefte aan binnensportruimte ten behoeve van het bewegingsonderwijs bestaat in Nieuwland (tabel 3.6). Niet per definitie verzorgt een school het bewegingsonderwijs in een sportruimte die is gelegen in dezelfde wijk als de school.

Tabel 3.6 Minimaal benodigd aantal zaaldelen t.b.v. bewegingsonderwijs gemeente Schiedam naar wijk in het schooljaar 2017/'18

Wijk	Aantal onderwijslocaties	Normatief aantal klokuren bewegingsonderwijs	Benodigd aantal zaaldelen ^A
<i>(Speciaal) basisonderwijs</i>			
Oost	6	57	3
West	7	59	3
Zuid	1	12	1
Nieuwland	4	71	3
Groenoord	2	26	1
Kethel	3	27	2
Woudhoek	2	30	2
Spaland/Sveaparken	2	29	2
<i>Voortgezet onderwijs^B</i>			
Oost	1	76	3
Nieuwland	5	^C 245	9
Groenoord	2	^D 71	3
<i>(Voortgezet) speciaal onderwijs</i>			
Nieuwland	1	27	1
Kethel	2	38	2

^A De maximale capaciteit van een zaaldeel is voor het po en (v)so maximaal 26 klokuren (34 lessen van 45 minuten) schoolgebruik, voor het vo maximaal 40 lessen van 50 minuten (34 klokuren).

^B Het aantal klokuren voor de onderwijslocaties voor voortgezet onderwijs betreft het (geschatte) werkelijke gebruik (in tegenstelling tot het normatief aantal klokuren).

^C Het werkelijke gebruik van S.G. Spieringshoek en Mavo Schravenlant XL (twee onderwijslocaties) is geschat op basis van het werkelijke gebruik van de andere onderwijslocaties voor voortgezet onderwijs.

^D Het werkelijke gebruik de Internationale VOS is geschat op basis van het werkelijke gebruik van de andere onderwijslocaties voor voortgezet onderwijs.

Noot: Vanwege afronding komt de som van het benodigd aantal zaaldelen per wijk niet overeen met de cijfers in tabellen 3.4 en 3.5.

Bron: Gemeente Schiedam, 2017. Bewerking: Mulier Instituut, 2017.

3.3 Gebruik

Schiedam heeft relatief weinig aanbod aan binnensportruimte per inwoner. Dat uit zich in een lager aanbod van binnensportruimtes dan de voorgeschreven landelijke normen. Hieronder kijken we of deze normatieve tekorten ook in de dagelijkse praktijk terug te vinden zijn door het gebruik van de gemeentelijke binnensportruimtes¹² en de Primo-gymzalen tussen september 2016 tot en met augustus 2017 te analyseren.

Sporthallen en -zalen

Jaargebruik

In tabel 3.7 staat het totale jaargebruik (in gewogen uren¹³) van de sporthallen en -zalen in Schiedam naar doeleinde. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en NOC*NSF hebben beiden richtlijnen voor de bouw en exploitatie van sporthallen en -zalen opgesteld. Deze richtlijnen gaan uit van de (potentiële) bezetting in uren. De VNG adviseert dat voor de bouw en exploitatie van een sporthal of -zaal een minimale behoefte van 1.600 uur per jaar moet bestaan. Dit aantal is inclusief onderwijsgebruik. NOC*NSF hanteert een richtlijn van 1.400 uur sportgebruik. Dit aantal is exclusief onderwijsgebruik.

Het totale jaargebruik van alle sporthallen en -zalen liggen (ruim) boven de minimumbehoefte die door VNG is gesteld (1.600 uur). De sporthallen voldoen daarnaast ook aan de NOC*NSF-richtlijn (1.400 uur sportgebruik); de sportzalen niet.

Tabel 3.7 Jaargebruik naar doeleinde gemeentelijke sporthallen en -zalen gemeente Schiedam in de periode september 2016 tot en met augustus 2017

	Sport en overig	Bewegingsonderwijs	Totaal
Groenordhal	1.976	282	2.257
Margriethal I	1.535	340	1.875
Margriethal II	1.574	304	1.878
Sportzaal Oost	1.338	1.146	2.484
Sportzaal Zuid	951	903	1.854

In de Margriethallen vinden regelmatig evenementen plaats; van september 2016 tot en met augustus 2017 vond in Margriethal I voor (minimaal) 193 uur een evenement plaats, in Margriethal II voor (minimaal) 135 uur. De evenementen vonden veelal plaats op zondag.

¹² M.u.v. de Willem-Alexanderhal. De sporthal is in oktober 2016 in gebruik genomen. In het restant van het seizoen 2016/'17 is handbalvereniging Ventura de enige huurder van de Willem-Alexanderhal geweest. De vereniging huurde structureel de hal op maandag-, dinsdag- en donderdagavond van 18:00 uur tot 22:00 uur; in totaal voor 340,5 uur.

¹³ Met het gewogen aantal verhuurde uren wordt het aantal verhuurde uren gecorrigeerd met een deelfactor bedoeld. Als een derde van de hallen (een zaaldeel) wordt verhuurd, worden deze uren voor een derde meegenomen in het totaal aantal verhuurde uren.

Doordeweekse bezetting

Verenigingen, sportgroepen en scholen maken doorgaans niet het hele jaar gebruik van de binnensportruimtes. Hiertoe wordt hieronder naar de seizoensbezetting van 2016/'17 gekeken. Het seizoen 2016/'17 is gedefinieerd als de weken in de maanden september 2016 tot en met augustus 2017, minus de vakantieweken (herfst-, kerst-, voorjaars-, mei- en zomervakantie). Tijdens deze 40 weken vinden doorgaans de verenigingsactiviteiten plaats die in de vakanties (deels) stilliggen. Ook de eventuele huur en openstelling op feestdagen is buiten beschouwing gelaten. Het seizoen 2016/'17 is opgedeeld in het reguliere seizoen en het winterseizoen¹⁴. In het winterseizoen vinden de binnencompetities voor de handbal- en hockeyverenigingen plaats. De bezetting wordt weergegeven aan de hand van bezettingsgraden. Deze bezettingsgraden zijn berekend door het aantal gewogen verhuurde uren te delen door het maximaal aantal te verhuren uren¹⁵.

De gemeentelijke sporthallen en -zalen zijn doordeweeks overdag (08:00 - 16:00 uur) in het reguliere seizoen gemiddeld voor 53 procent bezet; opvallend is de relatief lage bezetting van Margriethal I en II (31% en 29%) ten opzichte van de relatief hoge bezetting van Sportzaal Oost (79%). In het winterseizoen is de bezetting hoger; gemiddeld zijn de sporthallen en -zalen voor 64 procent van de tijd bezet, variërend van Margriethal II (38%) tot Sportzaal Oost (80%).

In de avond (16:00 - 23:00 uur) staan de gemeentelijke sporthallen en -zalen doordeweeks gemiddeld voor meer dan de helft van de tijd leeg (gemiddelde bezetting van 42%, variërend van de Groenordhal met 37% tot Sportzaal Oost met 47%). In het winterseizoen is het avondgebruik van de sporthallen en -zalen hoger; gemiddeld zijn de binnensportruimtes voor twee derde van de tijd bezet.

Tijdens de doordeweekse piekuren (19:00 - 21:00 uur) is de druk op de gemeentelijke sporthallen en -zalen het hoogst. In het reguliere seizoen zijn de binnensportruimtes gemiddeld voor 58 procent van de tijd bezet; in het winterseizoen 87 procent van de tijd. De Groenordhal, de Margriethal (I en II) en Sportzaal Oost zitten tijdens deze uren in het winterseizoen nagenoeg volledig vol.

Weekendbezetting

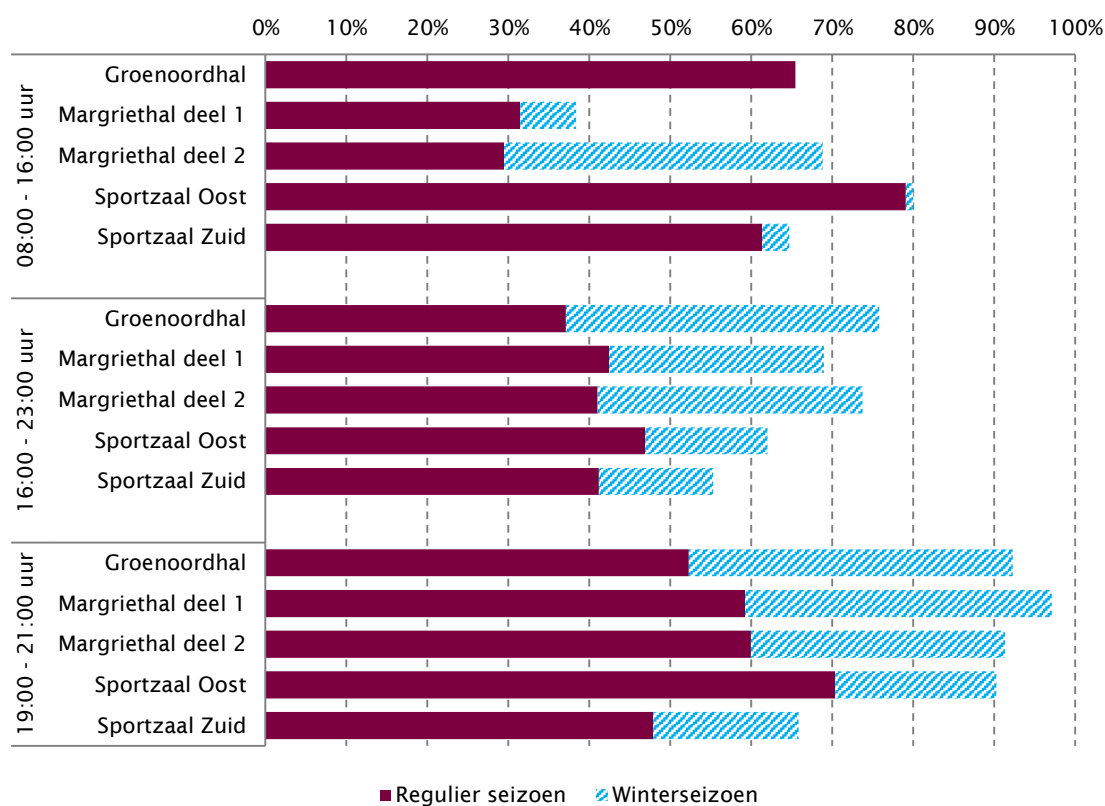
De gemeentelijke sporthallen en -zalen zijn op zaterdag (tussen 09:00 en 18:00 uur) 24 procent van de tijd bezet, variërend van Sportzaal Zuid (6%) tot Sportzaal Oost (49%). In het winterseizoen zijn de ruimtes, met name de sporthallen beter bezet, gemiddeld 70 procent van de tijd (variërend van Sportzaal Zuid met 44% tot Sportzaal Oost met 86%).

Op zondag wordt minder gehuurd in vergelijking met zaterdag. De gemeentelijke sporthallen en -zalen zijn op zondag in het reguliere seizoen gemiddeld voor een kwart van de tijd bezet, waarbij de sportzalen nauwelijks worden verhuurd. In het winterseizoen zijn de sporthallen op zondag voor drie kwart van de tijd bezet; de sportzalen worden ook dan weinig verhuurd. De evenementenfunctie van de Margriethal is met name op zondag zichtbaar.

¹⁴ Het winterseizoen bestaat uit de maanden december, januari en februari; het reguliere seizoen bestaat uit de overige maanden.

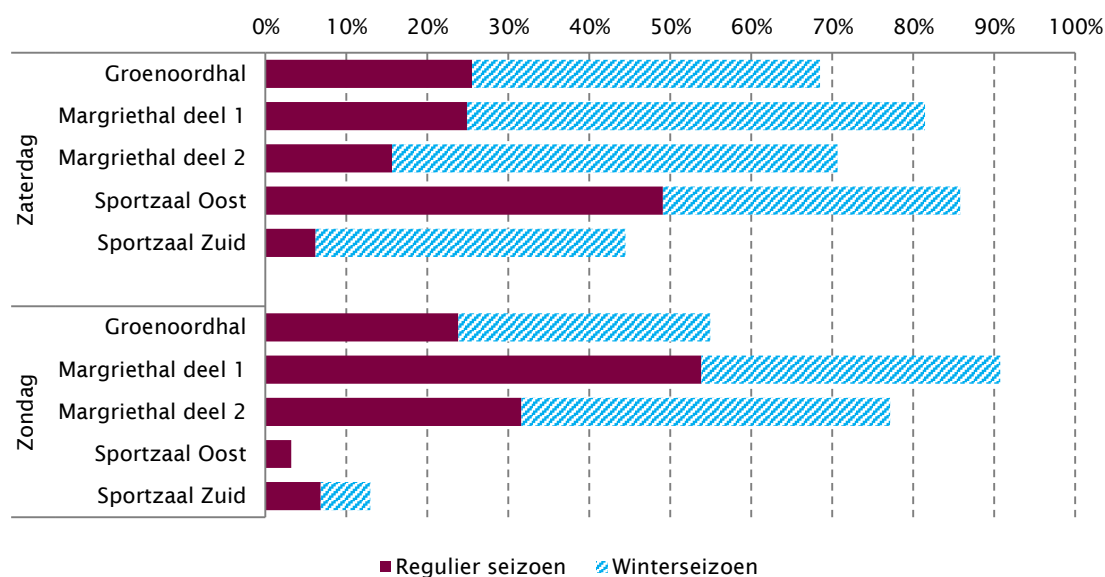
¹⁵ Met het maximaal aantal te verhuren uren wordt het totaalaantal uren binnen de desbetreffende tijdsperiode binnen het desbetreffende seizoen bedoeld.

Figuur 3.3 Gemiddelde doordeweekse bezetting gemeentelijke sporthallen en -zalen Schiedam naar tijdsperiode en seizoen in seizoen 2016/'17

Noot: de Groenordhal heeft, ondanks weinig bewegingsonderwijs, overdag een vrij goede bezetting. Dit komt doordat Capri Hartrevalidatie en bowlsvereniging Rolling Stoons uren overdag huren.

Figuur 3.4 Gemiddelde weekendbezetting tussen 09:00 en 18:00 uur gemeentelijke sporthallen en -zalen Schiedam naar weekenddag en seizoen in seizoen 2016/'17

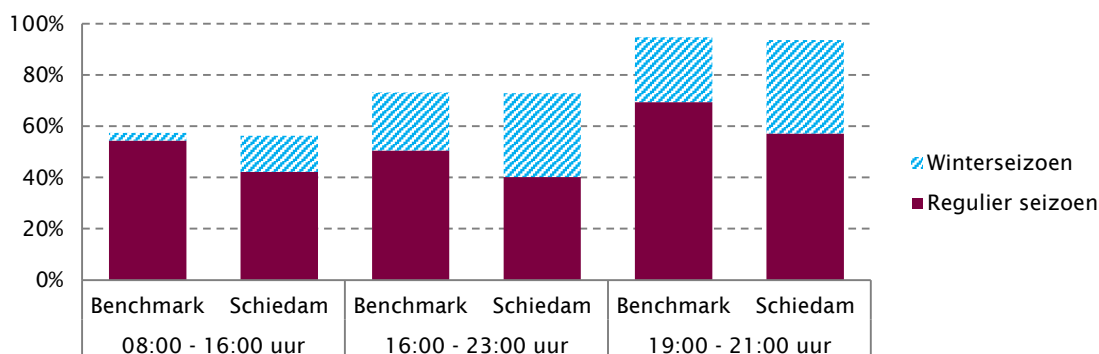
Benchmark sporthallen en -zalen

Om te zien in hoeverre de bezetting van de gemeentelijke sporthallen en -zalen in Schiedam zich verhouden tot de bezetting van de gemeentelijke binnensportruimte in andere gemeenten, is een benchmark opgesteld met vergelijkbare gemeenten (qua inwoneraantal en mate van stedelijkheid) waar het Mulier Instituut op dezelfde wijze de bezetting van de gemeentelijke binnensportruimtes in beeld heeft gebracht. De benchmark voor Schiedam bestaat uit de gemeentelijke sporthallen en -zalen in Almelo, Capelle aan den IJssel, Zoetermeer en Zwolle.

Bezetting sporthallen

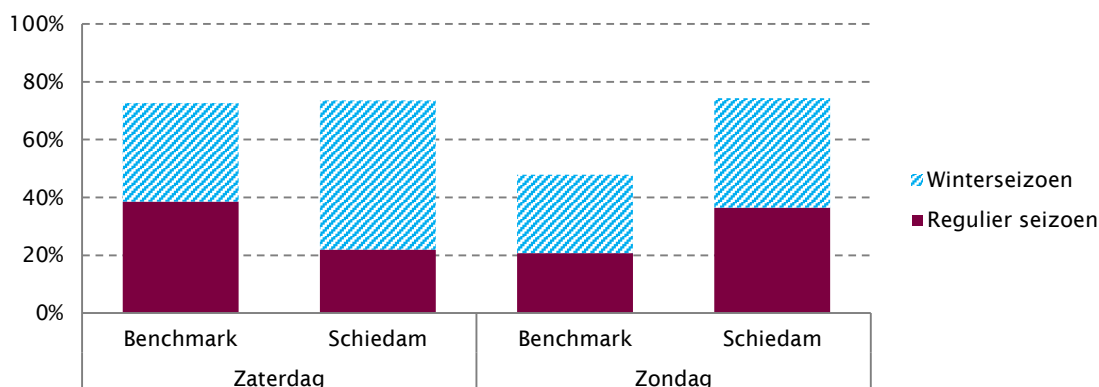
We zien dat de doordeweekse bezetting van de Schiedamse sporthallen in het reguliere seizoen achterblijft ten opzichte van de sporthallen in de benchmark. In het winterseizoen is de toename in bezetting van de Schiedamse sporthallen ten opzichte van het reguliere seizoen dusdanig dat de sporthallen een vergelijkbare bezetting hebben als de sporthallen in de benchmark.

Figuur 3.5 Benchmark doordeweekse bezetting gemeentelijke sporthallen naar tijdsperiode en seizoen

Op zaterdag zien we het hetzelfde beeld als doordeweeks; in het reguliere seizoen zijn de Schiedamse sporthallen gemiddeld minder goed bezet dan de sporthallen in de benchmark, in het winterseizoen zijn de bezettingen vergelijkbaar. De bezetting van de Schiedamse sporthallen is op zondag hoger dan die van de sporthallen in de benchmark, zowel in het reguliere seizoen als in het winterseizoen. Ook hier wordt dit deels veroorzaakt door de evenementenfunctie van de Margriethal.

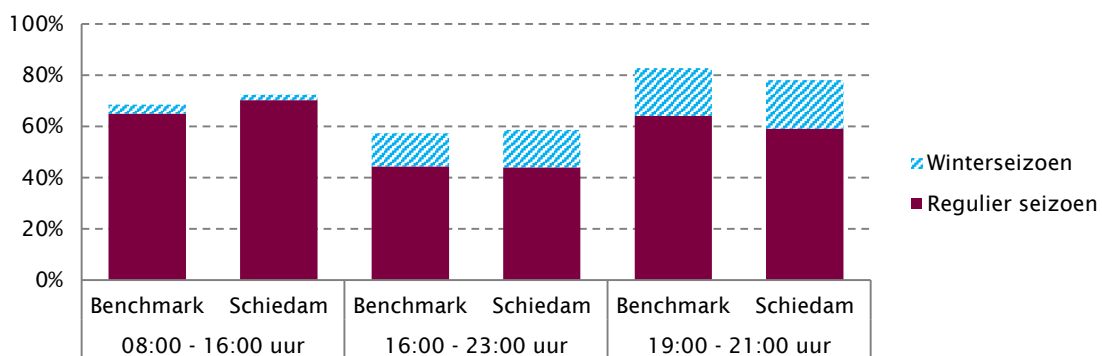
Figuur 3.6 Benchmark weekendbezetting gemeentelijke sporthallen naar seizoen en weekenddag

Bezetting sportzalen

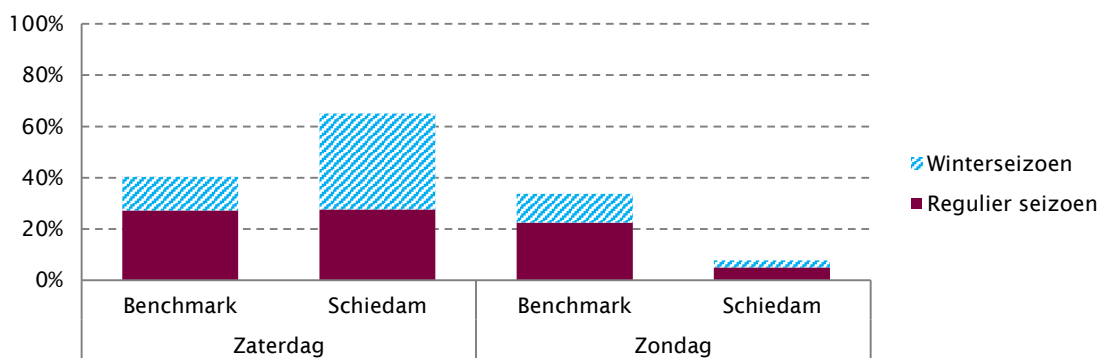
De gemiddelde doordeweekse bezetting van de Schiedamse sportzalen is vergelijkbaar met de sportzalen in de benchmark, zowel in het reguliere seizoen als in het winterseizoen.

Figuur 3.7 Benchmark doordeweekse bezetting gemeentelijke sportzalen naar tijdsperiode en seizoen

Het valt op dat de weekendbezetting van Schiedamse sportzalen op zaterdag in het winterseizoen relatief hoog is en dat de huur op zondag relatief laag is.

Figuur 3.8 Benchmark weekendbezetting gemeentelijke sportzalen naar seizoen en weekenddag

Gymzalen

Jaargebruik

In tabel 3.8 staat het totale jaargebruik (in gewogen uren) van de Schiedamse gymzalen in eigendom van Stichting Primo naar doeleinde. Met uitzondering van gymzaal Jan van Avennesstraat worden de gymzalen overwegend ten behoeve van het bewegingsonderwijs gebruikt. Opvallend is het relatief lage gebruik van gymzaal Doctor Kuyperlaan. Vooral de gymzalen Jan van Avennesstraat en Peter van Anrooylaan worden ook relatief veel door andere gebruikers dan scholen gebruikt.

Er bestaan geen richtlijnen of planningsnormen voor het (gewenste) gebruik van gymzalen waartegen het gebruik van de gymzalen in Schiedam kan worden afgezet.

Tabel 3.8 Jaargebruik naar doeleinde Primo-gymzalen Schiedam in seizoen 2016/'17

	Sport en overig	Bewegingsonderwijs	Totaal
Bachplein	347	1.304	1.651
De Meesterstraat	585	893	1.478
Doctor Kuyperlaan	-	752	752
Frans Halsplein	673	951	1.624
Jan van Avennesstraat	1.052	649	1.701
Keplerstraat	423	1.310	1.733
Peter van Anrooylaan	1.029	1.206	2.235
Piersonstraat	400	1.148	1.548
Schiedamseweg	270	1.032	1.303
Stockholm	624	1.163	1.787
Thorbeckesingel zaal 1	584	1.072	1.657
Thorbeckesingel zaal 2	723	1.012	1.736
Warmoezenierpad	533	1.205	1.738

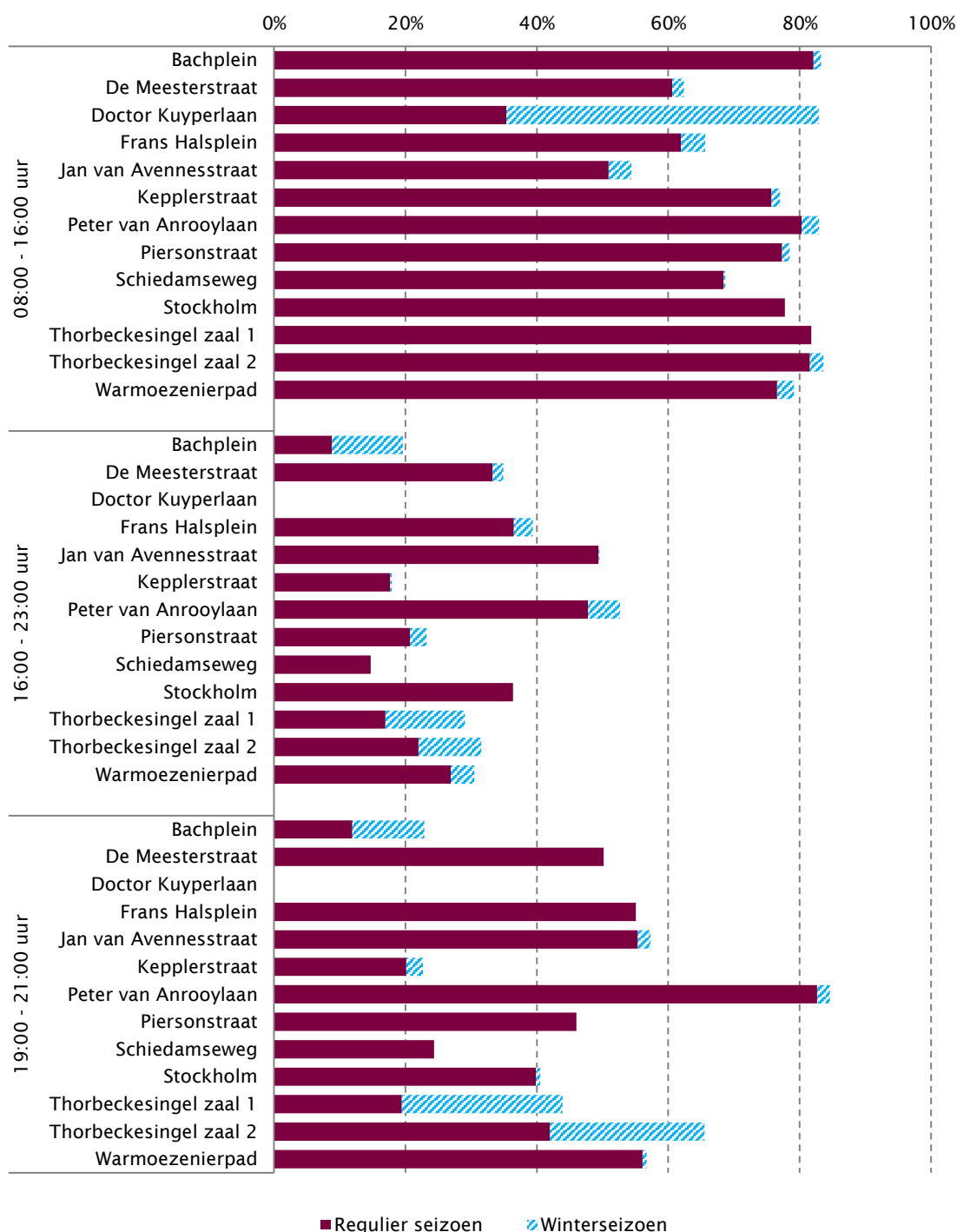
Doordeweekse bezetting

De Primo-gymzalen zijn overdag (08:00 - 16:00 uur) in het reguliere seizoen gemiddeld voor 70 procent bezet; variërend van Doctor Kuyperlaan (35%) tot Thorbeckesingel (82%). In het winterseizoen is de bezetting hoger; gemiddeld zijn de zalen voor drie kwart van de tijd bezet, variërend van Jan van Avennesstraat (54%) tot Thorbeckesingel (84%).

In de avond (16:00 - 23:00 uur) staan de Primo-gymzalen voor het grootste deel van de tijd leeg (gemiddelde bezetting van 25%, variërend van Jan van Avennesstraat (49%) tot Doctor Kuyperlaan met geen avondgebruik). In het winterseizoen is het avondgebruik van de gymzalen niet beduidend hoger.

Tijdens de piekuren (19:00 - 21:00 uur) in het reguliere seizoen zijn de Primo-gymzalen gemiddeld voor 39 procent van de tijd bezet; in het winterseizoen gemiddeld voor 43 procent.

Figuur 3.9 Gemiddelde doordeweekse bezetting Primo-gymzalen Schiedam naar tijdsperiode en seizoen in seizoen 2016/'17

Weekendbezetting

De gymzalen Bachplein, Frans Halsplein, Keplerstraat, Peter van Anrooylaan, Stockholm, Thorbeckesingel en Warmoezenierpad worden in het weekend gebruikt. Gymzaal Bachplein heeft de hoogste gemiddelde bezetting op zaterdag (09:00 - 18:00 uur: 22% in het reguliere seizoen en 23% in het winterseizoen), gymzaal Jan van Avennesstraat op zondag (09:00 - 18:00 uur: 24% in het reguliere seizoen en 32% in het winterseizoen).

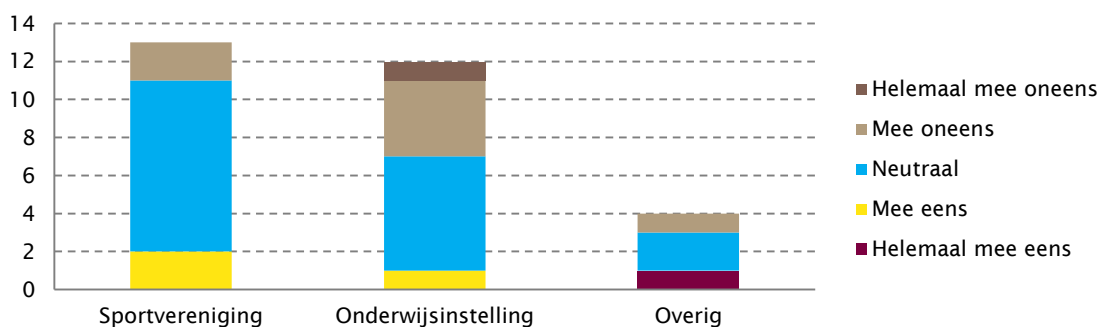
3.4 Ervaring

De huurders van de gemeentelijke binnensportruimtes en de Primo-gymzalen in Schiedam zijn benaderd voor het invullen van een digitale vragenlijst. Elf sportverenigingen, twaalf scholen en drie overige gebruikers hebben de vragenlijst ingevuld. In totaal zijn 37 beoordelingen gegeven van de binnensportruimtes (huurders kunnen gebruik maken van meerdere binnensportruimtes). De meeste Primo-gymzalen zijn maar één keer beoordeeld. Om deze reden is gekozen om de beoordelingen van de Primo-gymzalen in de figuren samen te voegen.

Huidige beschikbaarheid

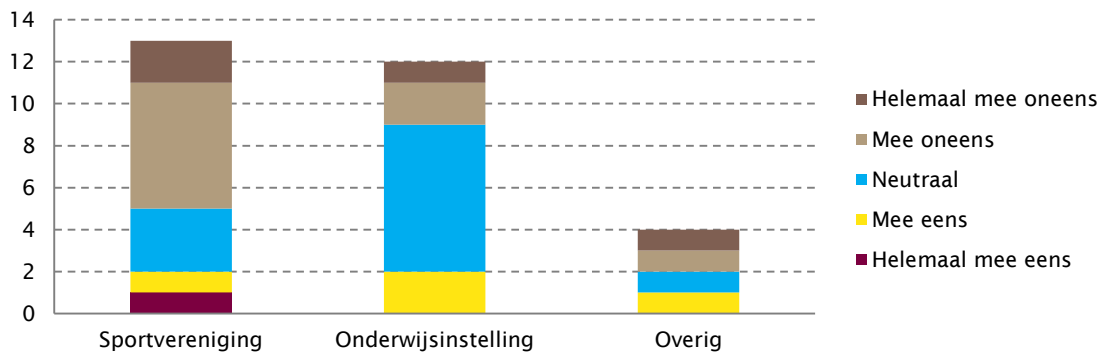
De meeste huurders zijn van mening dat in Schiedam voldoende ruimte voor binnensport beschikbaar is of staan hier neutraal tegenover (figuur 3.10). Bijna de helft van de onderwijsinstellingen vindt echter dat er niet voldoende ruimte is.

Figuur 3.10 Reactie op de stelling “Er is voldoende ruimte voor binnensport beschikbaar in de gemeente”

De onderwijsinstellingen geven dan ook vaker aan dat ze (misschien) meer ruimte zouden huren, wanneer er meer binnensportruimte beschikbaar zou komen (figuur 3.11). Meer dan de helft van de sportverenigingen geeft daarentegen aan geen extra ruimte te willen huren.

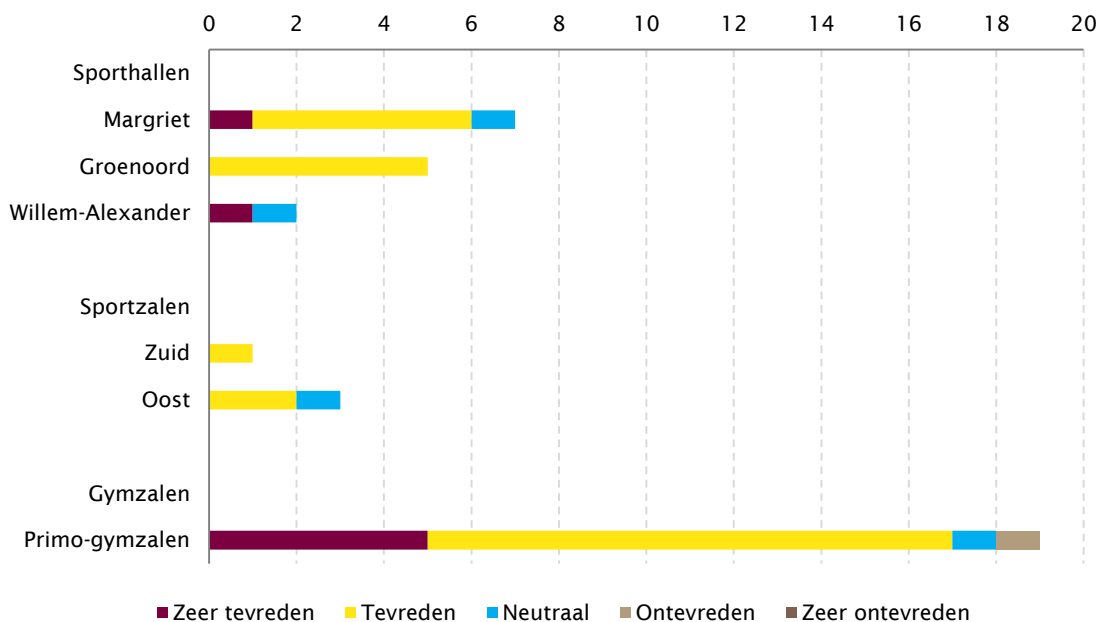
Figuur 3.11 Reactie op de stelling “Wij zouden meer ruimte huren wanneer er binnensportruimte beschikbaar komt”

Kijken we naar de afzonderlijke binnensportruimtes, dan zien we dat, op één huurder na, alle huurders tevreden zijn over het beschikbaar aantal uren of hier neutraal tegen over staan (figuur 3.12). Het lijkt

er dus op dat, ondanks dat onderwijsinstellingen veelal vinden dat er niet voldoende binnensportruimte is binnen de gemeente, ze toch tevreden zijn met het beschikbaar aantal uren.

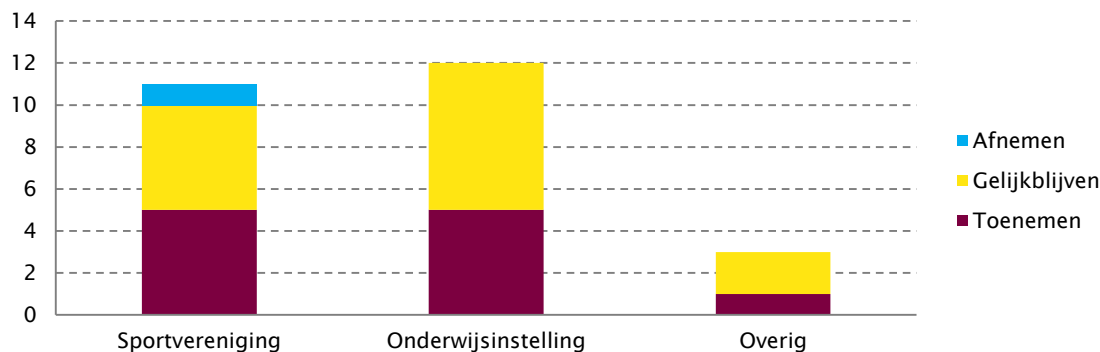
Figuur 3.12 Reactie op de stelling “Ik ben tevreden met het beschikbaar aantal uren”

Toekomstige ruimtebehoefte

De huurders zijn gevraagd of ze verwachten de komende jaren meer of minder ruimte nodig te hebben. Het is opvallend dat de meeste huurders toename of een gelijk blijvend aantal uren verwachten (figuur 3.13), omdat uit prognoses blijkt dat het leerlingenaantal niet sterk zal gaan groeien en ook de ontwikkeling bij de bevolking en de binnensportbonden niet direct groei voorspelt. Het lijkt dan ook goed om met de huurders te onderzoeken in hoeverre hun verwachtingen realistisch zijn.

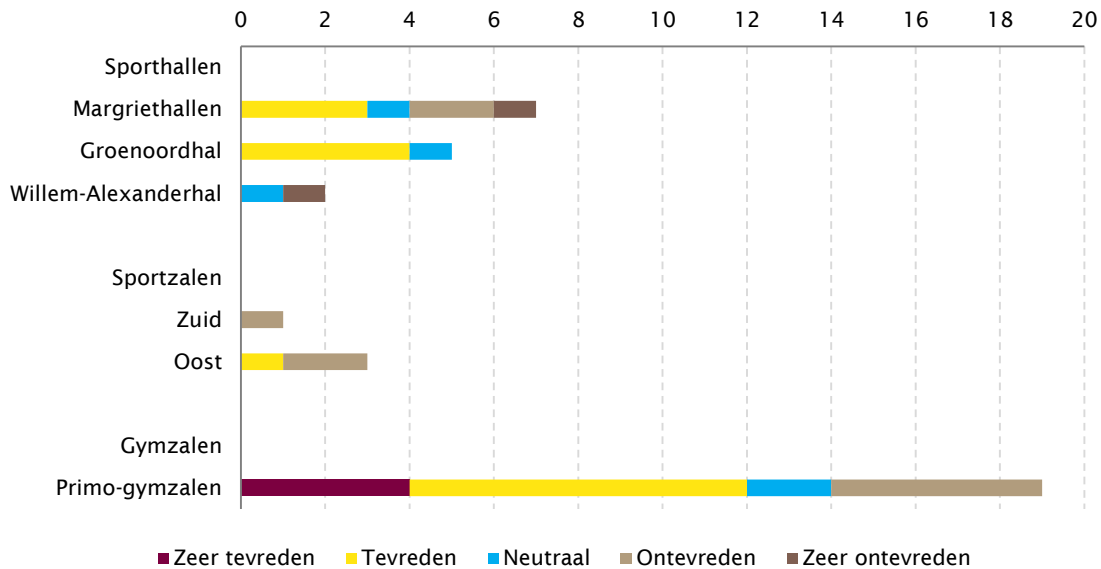
Figuur 3.13 Verwachting benodigde ruimtebehoefte over vijf jaar

Kwaliteit

De huurders zijn overwegend tevreden met de kwaliteit van de ruimtes die zij huren (vloeren, staat van materialen, e.d.). Ruim twee derde van de beoordelingen over de kwaliteit is (zeer) positief of neutraal. Opvallend is het aantal negatieve beoordelingen van de Margriethallen en de twee sportzalen (figuur 3.16).

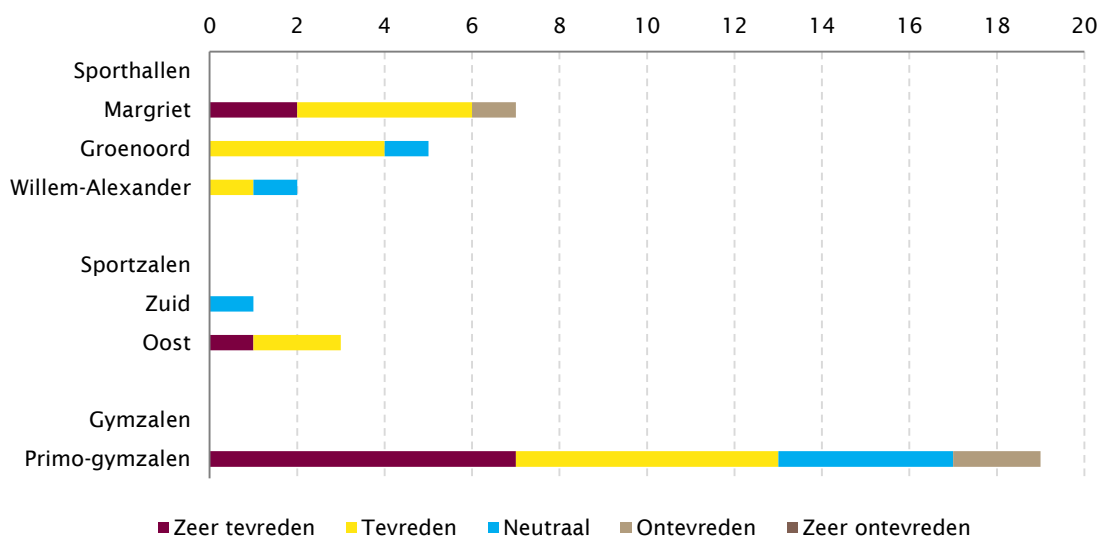
Figuur 3.14 Beoordeling kwaliteit gemeentelijke binnensportruimtes Schiedam in 2017 (in absolute aantallen)

Functionaliteit

De functionaliteit van de binnensportruimtes (belijning, publieksruimte, aanwezigheid van materialen, e.d.) wordt bijna uitsluitend positief of neutraal beoordeeld (figuur 3.17).

Figuur 3.17 Beoordeling functionaliteit gemeentelijke binnensportruimtes Schiedam in 2017 (in absolute aantallen)

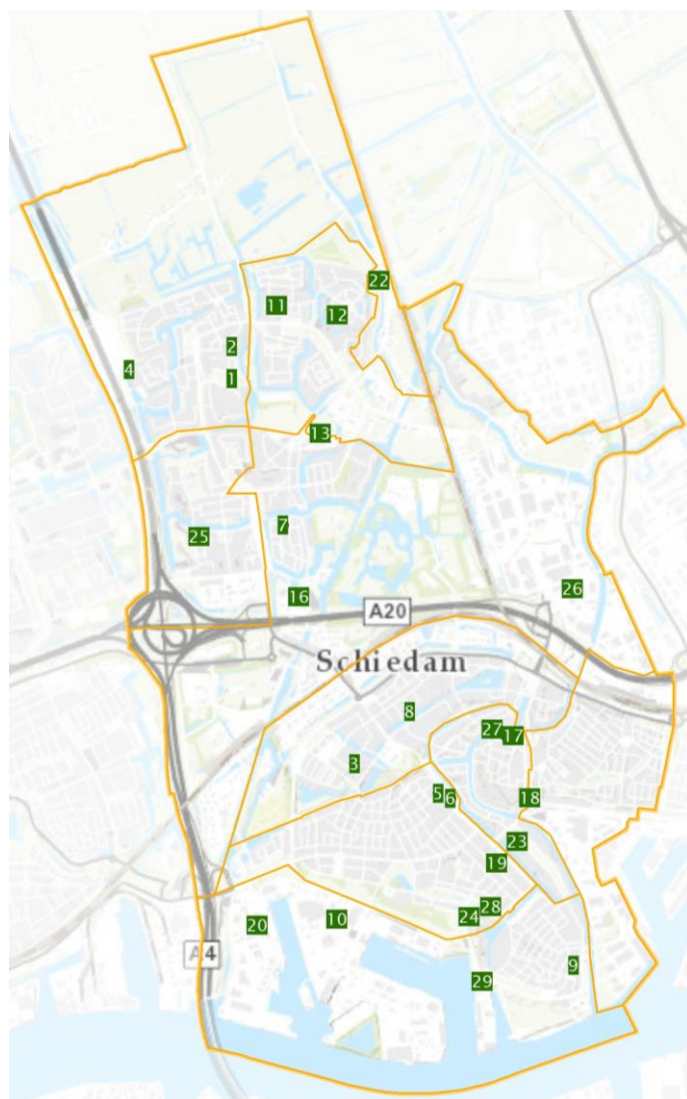

3.5 Overige binnensportaccommodaties

In Schiedam liggen naast de traditionele binnensportaccommodaties, vier binnensportaccommodaties (zonder vastgestelde normen) die een deel van de (sportspecifieke) vraag naar de traditionele binnensportaccommodaties opvangen, namelijk turnzaal Nijhoffplein, de sportluifel op het Willem-Alexandersportpark, de tafeltenniszaal bij gymzaal Doctor Kuyperlaan en de tennishal op tennispark Kethelhaeghe (kaart 3.2). De sportluifel (met vier slagkooien, zeven atletiekbanen, een verspringbak en faciliteiten voor krachttraining) biedt ruimte om ook in de winter trainingen voor onder andere atletiek en honk- en softbal uit te voeren, die anders in een sporthal of -zaal plaats zouden vinden. De tennishal wordt naast tennis, gebruikt voor badminton door badmintonvereniging The Smashing Fellows.

Naast de traditionele binnensportaccommodaties en bovenstaande accommodaties zijn in de gemeente Schiedam diverse accommodaties aanwezig waarin binnensport wordt beoefend. Op kaart 3.2 zijn deze accommodaties afgebeeld. Het valt op dat veel van dit soort accommodaties rondom het centrum zijn te vinden, waar juist weinig traditionele binnensportaccommodaties zijn. Het maakt geen onderdeel van dit onderzoek uit om te bepalen in hoeverre dit overige aanbod aansluit bij de vraag naar sportruimte. In de gebruikersbevraging is door een denksportvereniging wel aangegeven dat er dringend behoefte is aan een geschikte locatie voor de denksporten.

Kaart 3.2 Overige binnensportaccommodaties gemeente Schiedam in 2017

Sportspecifieke binnensportaccommodatie

- 1 Turnzaal Nijhoffplein
- 2 Sportluifel Willem-Alexanderssportpark
- 3 Tafeltenniszaal Doctor Kuiperlaan
- 4 Tennishal Kethelhaeghe

Biljart-, bowling-, pool- en snookercentra

- 5 De Ketel
- 6 Walvis Bowling- en Partycentrum

Denksportcentra

- 7 't Schooltje
- 8 Het Talent
- 9 De Pionier

Fitnesscentra en sportscholen

- 10 DFC Schiedam
- 11 RiShape
- 12 Fitsportland
- 13 Olympia Sport Schiedam
- 14 Sportinstituut Schiedam
- 15 Sportcentrum Klaverstede
- 16 Basic-fit
- 17 Sportarcade
- 18 Fem Only Schiedam
- 19 Fitplus
- 20 Fit For Free Schiedam
- 21 Ped's Sport Centre

Maneges en Hippische centra

- 22 De Spaland Ruiters

Multifunctionele indoor accommodatie

- 23 Rijnmondband Schiedam
- 24 Zorgcentrum Francois Haverschmidt

Vechtsportcentra

- 25 Sportinstituut Schiedam
 - 26 Yohan Dojo
 - 27 Budo Sport Schiedam
 - 28 Stadhouderslaan 26b
 - 29 Ped's Sport Centre
-

Bron: www.sportgids.nl

Kaartvervaardiging: Mulier Instituut, 2017.

4. Buitensportruimte

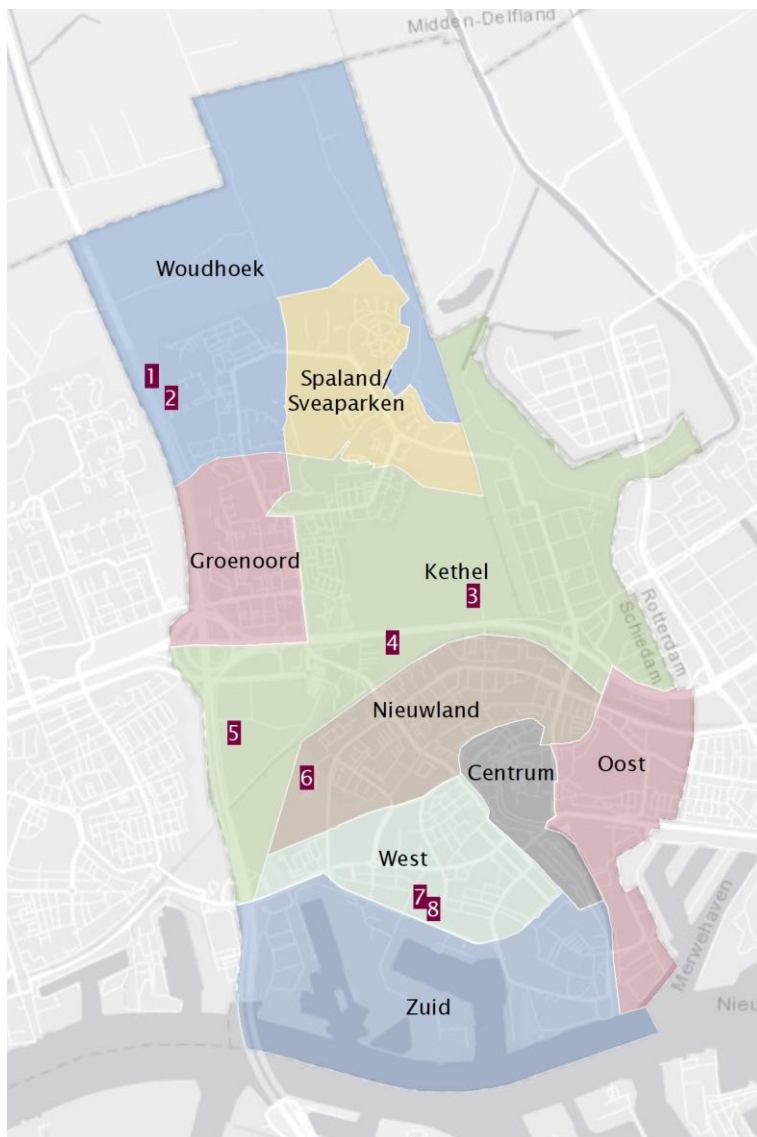
In dit hoofdstuk wordt de ruimtebehoefte van de handbal-, hockey-, honk- en softbal-, korfbal-, tennis- en voetbalverenigingen bepaald. Dit gebeurt op basis van de leden-/teamaantallen van de verenigingen in het seizoen 2017/'18 en aan de hand van de planningsnormen of richtlijnen die zijn vastgesteld door VNG, de betreffende sportbonden en koepelorganisatie NOC*NSF. Deze planningsnormen en richtlijnen zijn afkomstig uit het Handboek Sportaccommodaties. Voor de behoeftebepaling van de voetbalverenigingen is, in overleg met de gemeente, gekozen om de richtlijn van de KNVB te hanteren. Het amateurvoetbal is vanaf het seizoen 2017/'18 gestart met nieuwe wedstrijdvormen. De richtlijn in het Handboek Sportaccommodaties is niet een-op-een toe te passen op deze nieuwe wedstrijdvormen.

De bepaling van de toekomstige ruimtebehoefte van de verenigingen is gebaseerd op de toekomstige leden-/teamaantallen. De toekomstige leden-/teamaantallen zijn geraamd door het toepassen van de bevolkingsprognoses en het doortrekken van recente landelijke ontwikkelingen in de sportdeelname (zie hoofdstuk 2). Bij het toepassen van de bevolkingsprognoses is gewerkt met de verzorgingsgebieden van de verenigingen. Deze zijn gedefinieerd op basis van de ligging van het sportpark en het totale sportaanbod in de gemeente. In bijlage 4 is een overzicht van de verzorgingsgebieden opgenomen.

Idealiter wordt ook de recente team- of ledenontwikkeling van de Schiedamse verenigingen meegenomen, maar niet elke vereniging kon deze gegevens aanreiken. In dit hoofdstuk wordt om deze reden voor alle verenigingen de toekomstige ruimtebehoefte op dezelfde manier berekend. Voor de verenigingen die deze gegevens wel beschikbaar hebben gesteld, wordt de ontwikkeling beschreven en hoe deze zich verhoudt tot landelijke trends.

De sportparken in Schiedam met handbal-, hockey-, honk- en softbal, korfbal-, tennis- en/of voetbalaanbod zijn weergegeven op kaart 4.1.

Kaart 4.1 Buitensportparken Schiedam in 2017

1 = Willem-Alexander, 2 = Tennispark Kethelhaghe, 3 = Thurlede, 4 = Bijdorp, 5 = Harga, 6 = Tennispark Spieringshoek, 7 = Tennispark S.L.V./Van Vliet, 8 = Volkspark Schiedam.

Kaartvervaardiging: Mulier Instituut, 2017.

4.1 Handbal

In Schiedam zijn twee handbalverenigingen actief die (deels) op buitenvelden spelen. DWS heeft haar thuisbasis op sportpark Thurlede; Ventura op sportpark Willem-Alexander. Beide verenigingen beschikken over twee asfalthandbalvelden. DWS en Ventura hebben in het seizoen 2017/'18 beiden 19 teams ingeschreven in een bondscompetitie bij het NHV¹⁶.

De teams van DWS vertalen zich naar 16,5 normteams; die van Ventura naar 17,5 normteams. Beide verenigingen hebben een normatieve behoefte van twee velden, conform het aanbod bij beide verenigingen (tabel 4.1).

Wanneer naar de verenigingen wordt gekeken als ware het één vereniging betreft, voldoen twee velden voor het totaal aantal teams. Dit als gevolg van het feit dat bij DWS de druk op de velden op zaterdag ligt, en bij Ventura op zondag. Als gevolg van een efficiënter gebruik van de velden, zijn zodoende minder velden nodig dan de twee afzonderlijke behoeftes bij elkaar opgeteld.

Tabel 4.1 Vraag-aanbodanalyse (buiten)handbalverenigingen Schiedam in 2017/'18

Sportpark	Vereniging	Aantal teams	Aantal normteams	Aantal velden	Veldbehoefte	Resultaat
Thurlede	DWS	19	16,5	2	2 (1,3)	Conform behoefte
Willem-Alexander	Ventura	19	17,5	2	2 (1,1)	Conform behoefte
<i>Totaal</i>		<i>38</i>	<i>34,0</i>	<i>4</i>	<i>2 (1,9)</i>	<i>+2</i>

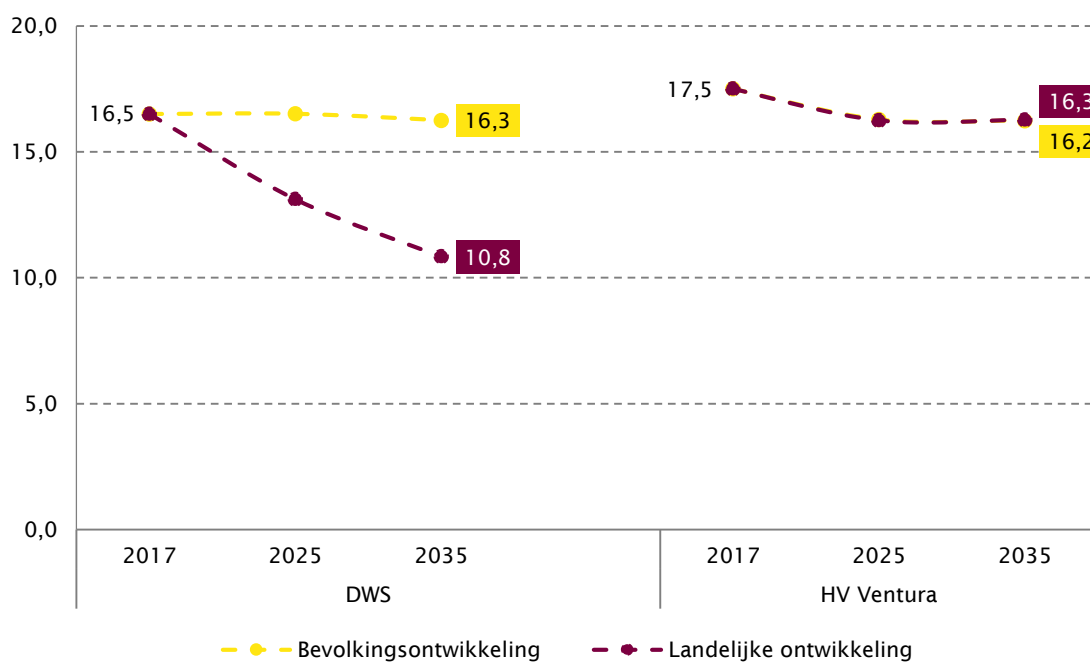
Toekomst

In hoofdstuk 2 hebben we gezien dat de handbalbond sinds 2000 een kleine terugloop in het aantal leden heeft meegemaakt. De afgelopen vijf jaar is het aantal senioren weer gestegen; het aantal junioren is verder gedaald. Ventura heeft, conform de landelijke ontwikkeling, in 2017/'18 meer seniorenleden dan vijf seizoenen terug; het aantal juniorenleden is afgenomen. De vereniging heeft in het seizoen 2017/'18 in totaal circa 220 leden, in het seizoen 2012/13 waren dit er circa 205. Ook DWS heeft de afgelopen vijf seizoenen een groei meegemaakt. In het seizoen 2012/'13 had de vereniging vijftien teams (waarvan zes senioren); in het seizoen 2017/'18 heeft de vereniging negentien teams (waarvan vier senioren).

In figuur 4.1 is een bandbreedte gepresenteerd waarbinnen het toekomstig aantal normteams van de handbalverenigingen in Schiedam naar verwachting zal vallen. De verwachting is dat de ruimtebehoefte op basis van het toekomstig aantal (norm)teams bij Ventura gelijk zal blijven (twee velden). Bij DWS bestaat de kans, wanneer de ondergrens van de bandbreedte wordt gevolgd, dat de behoefte aan het tweede veld zal verdwijnen. Gelet op de recente ontwikkeling, is het waarschijnlijker dat de vereniging zich langs de bovengrens gaat ontwikkelen, waardoor de ruimtebehoefte constant blijft.

¹⁶ Zie bijlage 5 voor de teamindeling van de verenigingen in het seizoen 2017/'18.

Figuur 4.1 Verwachte ontwikkeling (in normteams) handbalverenigingen Schiedam in de periode 2017–2035

4.2 Hockey

Hockey Combinatie Schiedam is de enige hockeyvereniging die in Schiedam actief is. De vereniging is in 2016 opgericht na een fusie tussen S.S.V. Asvion en S.H. Spirit. De vereniging heeft haar thuisbasis op sportpark Harga, waar zes volwaardige hockeyvelden en één minihockeyveld liggen. De vereniging heeft 86 teams ingeschreven in een bondscompetitie bij de KNHB in het seizoen 2017/'18. De junioren en jongste jeugd spelen op zaterdag; de senioren op zondag¹⁷.

De teams van HC Schiedam vertalen zich naar 70,1 normteams, waarvan 41,1 normteams op zaterdag spelen. De vereniging heeft hiermee (op zaterdag) een normatieve behoefte van vijf velden, tegenover een aanbod van zes velden (tabel 4.2).

¹⁷ Zie bijlage 5 voor de teamindeling van de vereniging in het seizoen 2017/'18.

Tabel 4.2 Vraag-aanbodanalyse hockeyvereniging HC Schiedam 2017/'18

Sportpark	Vereniging	Aantal teams	Aantal normteams	Aantal velden	Veldbehoefte	Resultaat
Harga	HC Schiedam	86	70,1	6 [^]	5 (4,6)	+1

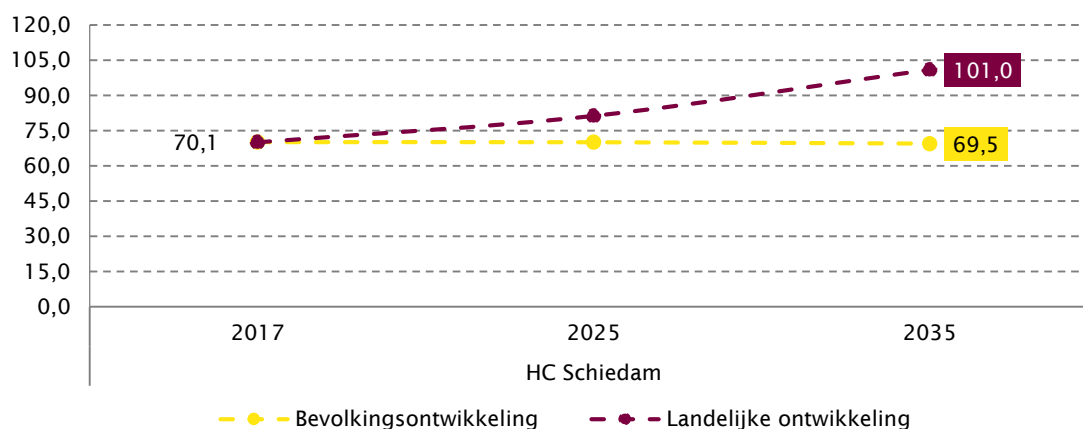
[^] Exclusief één miniveld.

Toekomst

In hoofdstuk 2 hebben we gezien dat de hockeybond één van de (buiten)sportbonden is die een stabiele en sterke groei heeft meegemaakt. De groei heeft uitsluitend bij de junioren plaatsgevonden. Er zijn geen gegevens bekend over de ontwikkeling bij HC Schiedam.

In figuur 4.2 is een bandbreedte gepresenteerd waarbinnen het toekomstig aantal normteams van HC Schiedam naar verwachting zal vallen. De verwachting is dat de vereniging groeipotentie heeft. Wanneer de vereniging zich aan de bovenkant van de bandbreedte ontwikkelt, zal het benodigd aantal velden kunnen oplopen naar acht. Wanneer de onderkant wordt gevolgd, blijft de huidige behoefte van vijf velden in stand.

Figuur 4.2 Verwachte ontwikkeling (in normteams) HC Schiedam in de periode 2017–2035

4.3 Honk- en softbal

SV&HV Schiedam is de enige honk- en softbalvereniging die in Schiedam actief is. De vereniging speelt haar thuiswedstrijden op sportpark Bijdorp, waar één honkbalveld, één softbalveld en één trainingsveld liggen. De vereniging heeft acht (jeugd)honkbal- en drie softbalteams ingeschreven in een bondscompetitie bij de KNBSB in 2017/'18¹⁸. Door het ontbreken van een jeugdhonkbalveld moeten de jeugdhonkbalteams (m.u.v. de junioren) hun wedstrijden op het softbalveld spelen.

De teams van SV&HV Schiedam vertalen zich naar 12,0 normteams. De normatieve behoefte van de vereniging komt uit op één honkbalveld en één softbalveld, conform het aanbod (tabel 4.3).

Tabel 4.3 Vraag-aanbodanalyse honk- en softbalvereniging SV&HV Schiedam (sportpark Bijdorp) in 2017/'18

	Aantal teams	Aantal normteams	Aanbod	Behoefte	Resultaat
Honkbalveld	4	5,0	1	1 (0,6)	Conform behoefte
Jeugdhonkbalveld	4	4,0	-		
Softbalveld	3	3,0	1	1 (0,3)	Conform behoefte
<i>Inclusief jeugdhonkbalveld</i>	<i>7</i>	<i>7,0</i>	<i>1</i>	<i>1 (0,7)</i>	<i>Conform behoefte</i>

^A Bij het ontbreken van een jeugdhonkbalveld komt deze belasting bij het softbalveld te liggen.

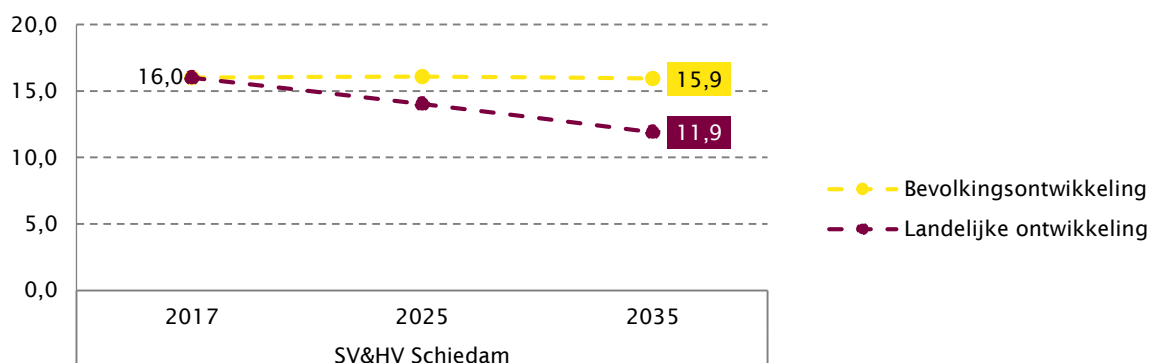
Toekomst

In hoofdstuk 2 hebben we gezien dat honk- en softbal de laatste jaren te maken heeft met een teruglopende populariteit. Er zijn geen gegevens bekend over de ontwikkeling bij SV&HV Schiedam. De verwachting is dat het toekomstig aantal (norm)teams vergelijkbaar is met het huidige aantal (norm)teams, dan wel lager zal zijn (figuur 4.3). De bijbehorende veldbehoefte in de toekomst blijft gelijk met de behoefte in 2017.

Sportpark Bijdorp zal in 2019 worden geherstructureerd. Deze herstructurering zal geen gevolgen hebben voor het aantal beschikbare velden.

¹⁸ Zie bijlage 5 voor de teamindeling van de vereniging in het seizoen 2017/'18.

Figuur 4.3 Verwachte ontwikkeling (in normteams) SV&HV Schiedam in de periode 2017–2035

4.4 Korfbal

Nexus is de enige korfbalvereniging in Schiedam. De vereniging is ontstaan uit een fusie van s.s.c. Harga en c.k.v. ODI in 2014. De vereniging heeft haar thuisbasis op sportpark Thurlede, waar twee kunstgraskorfbalvelden liggen. De vereniging heeft in het seizoen 2017/'18 tien teams ingeschreven in een zaterdagbondscampitie bij het KNKV¹⁹.

De teams van Nexus vertalen zich naar 7,5 normteams. De vereniging heeft hiermee een normatieve behoefte van twee velden, conform het aanbod op sportpark Thurlede (tabel 4.4).

Tabel 4.4 Vraag-aanbodanalyse korfbalvereniging Nexus in 2017/'18

Sportpark	Vereniging	Aantal teams	Aantal normteams	Aantal velden	Veldbehoefte	Resultaat
Thurlede	Nexus	10	7,5	2	2 (1,1)	Conform behoefte

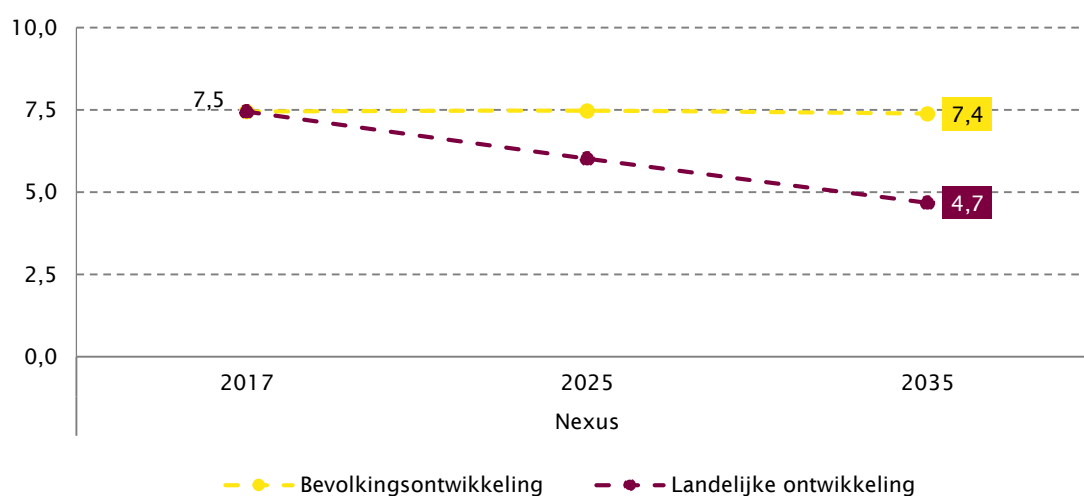
Toekomst

In hoofdstuk 2 hebben we gezien dat korfbal de laatste jaren te maken heeft met teruglopende ledenaantallen. De afname bij het aantal junioren is groter geweest dan het aantal senioren. Nexus heeft de laatste vijf seizoenen een ledenterugloop meegemaakt, waarbij conform het landelijke beeld, het aantal junioren meer is afgenomen dan het aantal senioren.

De verwachting is dat het toekomstig aantal (norm)teams van Nexus vergelijkbaar is met het huidige aantal (norm)teams, dan wel lager zal liggen (figuur 4.4). Wanneer de vereniging in de toekomst minder (norm)teams zal hebben, zal de normatieve behoefte aan het tweede veld verdwijnen.

¹⁹ Zie bijlage 5 voor de teamindeling van de vereniging in het seizoen 2017/'18.

Figuur 4.4 Verwachte ontwikkeling (in normteams) Nexus in de periode 2017–2035

4.5 Tennis

In Schiedam zijn zes tennisverenigingen te vinden. T.V. Rebound en S.T.C. Spieringshoek spelen op hetzelfde tennispark, net als S.L.V. en T.V. Van Vliet. De tennisverenigingen hebben in totaal bijna 900 leden ingeschreven bij de KNLTB in 2015/'16²⁰. Het totale aanbod aan tennisbanen is 32.

Uitgaande van 90 leden per baan, is op elk tennispark in Schiedam een (fors) baanoverschot (tabel 4.5). Hierbij is wel een aantal kanttekeningen te maken, namelijk dat voor verenigingen die competitie spelen een minimum van drie tennisbanen is gewenst en dat de meeste tennisbanen niet alleen door de KNLTB-leden worden gebruikt, maar ook voor trainingen worden gebruikt of los worden verhuurd (o.a. tennisscholen).

²⁰ Zie bijlage 5 voor een uitsplitsing van de leden in het seizoen 2015/'16 naar leeftijdscategorie.

Tabel 4.5 Vraag-aanbodanalyse tennisverenigingen Schiedam in 2015/'16

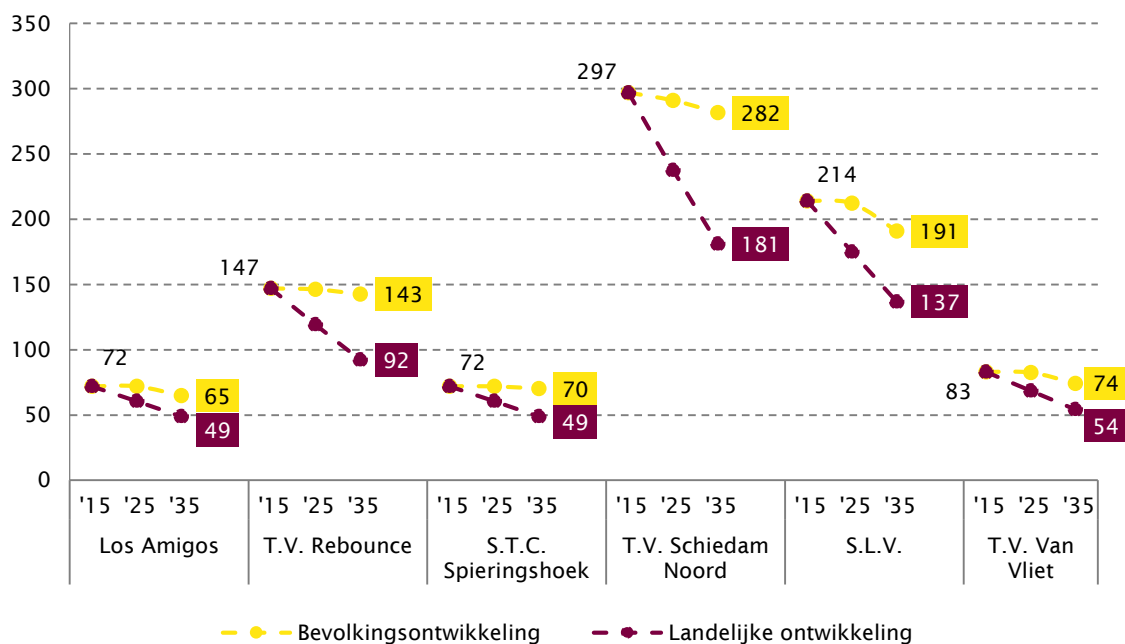
Sportpark	Vereniging	Aantal leden	Aantal banen	Baanbehoefte	Resultaat
Volkspark Schiedam	Los Amigos	72	3	1 (0,8)	+2
Tennispark Spieringshoek	T.V. Rebounde	147		2 (1,6)	
	S.T.C. Spieringshoek	72		1 (0,8)	
	<i>Subtotaal</i>	<i>219</i>	<i>10</i>	<i>3 (2,4)</i>	<i>+7</i>
Tennispark Kethelhaghe	T.V. Schiedam Noord	297	12	4 (3,3)	+8
Tennispark S.L.V./Van Vliet	S.L.V.	214		3 (2,4)	
	T.V. Van Vliet	83		1 (0,9)	
	<i>Subtotaal</i>	<i>297</i>	<i>7</i>	<i>4 (3,3)</i>	<i>+3</i>
<i>Totaal</i>		<i>885</i>	<i>32</i>	<i>10 (9,8)</i>	<i>+22</i>

Toekomst

In hoofdstuk 2 hebben we gezien dat tennis de laatste jaren te maken heeft met teruglopende ledenaantallen. De terugloop in tennislleden heeft zich ook in Schiedam voorgedaan. Uitzondering hierop zijn T.V. Rebounde en T.V. Schiedam Noord, die tussen 2010 en 2015 een toename van het aantal senior- en juniorleden lieten zien.

In figuur 4.5 is een bandbreedte gepresenteerd waarbinnen het toekomstig aantal leden van de tennisverenigingen in Schiedam naar verwachting zal vallen. De verwachting is dat de meeste verenigingen het in de toekomst met minder leden zullen moeten doen. Gelet op de recente afwijkende ontwikkeling bij T.V. Rebounde en T.V. Schiedam Noord, is het mogelijk dat deze verenigingen ook in de toekomst afwijken van de trends weergegeven in figuur 4.5.

Figuur 4.5 Verwachte ontwikkeling tennisverenigingen in leden in de periode 2015–2035

4.6 Voetbal

In Schiedam zijn zes amateurvoetbalverenigingen actief. Deze verenigingen spelen op drie sportparken. In het seizoen 2017/'18 zijn in totaal 187 teams in een zaterdag- of zondagbondcompetitie bij de KNVB ingeschreven²¹. Twintig van deze teams zijn ingeschreven in een zondagcompetitie (11%). In Schiedam liggen 26 volwaardige voetbalvelden. Het merendeel van deze velden betreft natuurgrasvelden (62%, tabel 4.6).

²¹ Zie bijlage 5 voor de teamindeling van de verenigingen in het seizoen 2017/'18.

Tabel 4.6 Aantal voetbalteams en -velden gemeente Schiedam in 2017/'18

Sportpark	Vereniging	Aantal teams	Aantal velden		Opmerking
			Natuurgras	Kunstgras	
Harga	SVV	22	3	1	
	HBSS	18	1	2	Exclusief één minikunstgrasveld
	Hermes DVS	22	^a 4	1	
	<i>Subtotaal</i>	62	8	4	
Willem-Alexander	Kethel Spaland	52	1	4	
Thurlede	Excelsior '20	44	^b 4	1	Exclusief twee minikunstgrasvelden
	PPSC	29	^c 3	1	Exclusief één minikunstgrasveld
	<i>Subtotaal</i>	73	7	2	
<i>Totaal</i>		187	16	10	

^a Twee natuurgrasvelden worden tevens voor cricket gebruikt.

^b Eén natuurgrasveld wordt tevens voor cricket gebruikt.

^c Eén natuurgrasveld wordt tevens voor cricket gebruikt.

In tabel 4.7 is het (minimaal) benodigd aantal wedstrijd- en trainingsvelden per vereniging, per sportpark en voor de hele gemeente weergegeven. De minimale behoefte per sportpark gaat uit van een optimale samenwerking tussen de verenigingen, alsof het één vereniging betreft. Bij de berekening van de minimale behoefte voor de hele gemeente is gekeken naar hoeveel velden nodig zijn als ware het één gedeeld sportpark is, waar alle teams op actief zijn.

We zien dat de grootste veldbehoefte bestaat op sportpark Thurlede. Zowel Excelsior '20 als PPSC hebben behoefte aan vier wedstrijdvelden (gezamenlijk zeven velden). De vereniging met de grootste veldbehoefte is Kethel Spaland, met een behoefte van vijf wedstrijden en drie trainingsvelden. Wanneer we het aanbod naast de behoefte leggen, constateren we dat de verenigingen op sportparken Harga en Willem-Alexander voldoende wedstrijd- en trainingscapaciteit hebben. In theorie kunnen twee natuurgrasvelden bij Hermes DVS exclusief worden gebruikt voor cricket, en dan blijft alsnog voldoende capaciteit voor voetbal over.

De verenigingen op Thurlede hebben te weinig capaciteit op de huidige velden, mede gelet op het dubbelgebruik met cricket. Het aantal velden bij Excelsior '20 is conform de voetbalbehoefte, maar omdat één natuurgrasveld gedeeld wordt de cricketafdeling van de vereniging, kunnen in de praktijk knelpunten bestaan. PPSC heeft niet voldoende ruimte op de huidige vier velden (drie natuurgras- en één kunstgrasveld). Daarnaast wordt één natuurgrasveld gedeeld met de cricketafdeling.

Tabel 4.7 Voetbalveldbehoefte gemeente Schiedam in 2017/'18

Sportpark	Vereniging	Aanbod		Behoefte		Resultaat
		NG	KG	Wedstrijdelden	Trainingsvelden	
Harga	SVV	3	1	2 (1,7)	1,5	Overschot
	HBSS	1	2	2 (1,8)	1,0	Overschot
	Hermes DVS	4	1	3 (2,2)	1,0	Overschot
	<i>Subtotaal</i>	<i>8</i>	<i>4</i>	<i>6 (5,4)</i>	<i>3,0</i>	<i>Overschot</i>
Willem-Alexander	Kethel Spaland	1	4	5 (4,01)	3,0	Conform behoefte
Thurlede	Excelsior '20	4	1	4 (3,4)	2,0	Conform behoefte
	PPSC	3	1	4 (3,2)	1,5	Tekort
	<i>Subtotaal</i>	<i>7</i>	<i>2</i>	<i>7 (6,6)</i>	<i>3,5</i>	<i>Conform behoefte</i>
<i>Totaal</i>		<i>16</i>	<i>10</i>	<i>16 (15,8)</i>	<i>9,5</i>	<i>Overschot</i>

Geplande mutaties

In de gemeente Schiedam liggen enkele geplande mutaties in het voetbalveldaanbod vast. Per ingang van het seizoen 2018/'19 zal het aanbod bij Excelsior '20 (sportpark Thurlede) uitgebreid zijn met één kunstgrasvoetbalveld. Dit betreft een oud hockeyveld dat wordt omgezet. De uitbreiding is in lijn met de uitkomst van de vraag-aanbodanalyse.

Bij PPSC (sportpark Thurlede) zal één van de natuurgrasvelden omgezet worden in kunstgras. Het kunstgrasveld zal zowel voor wedstrijden als trainingen worden gebruikt. Met de geplande mutatie zal het geconstateerde tekort worden opgelost.

Sportpark Harga wordt momenteel geherstructureerd. Na de herstructurering zijn voor de verenigingen SVV, HBSS en Hermes DVS in totaal 4 kunstgras- en 4 natuurgrasvoetbalvelden beschikbaar. Het uitgangspunt voor het gebruik is gedeeld gebruik. Drie van de natuurgrasvelden zullen tevens voor cricket gebruikt worden. Het andere natuurgrasveld zal mede gebruikt worden door de rugbyafdeling van Hermes DVS. De rugbyafdeling heeft momenteel nog voldoende aan één veld. Mocht de vereniging, in navolging van de landelijke trend, doorgroeien dan bieden de andere natuurgrasvelden op het sportpark uitwijkmogelijkheden. Voorts is op het vernieuwde sportpark nog ruimte voor de aanleg van een extra pupillenveld.

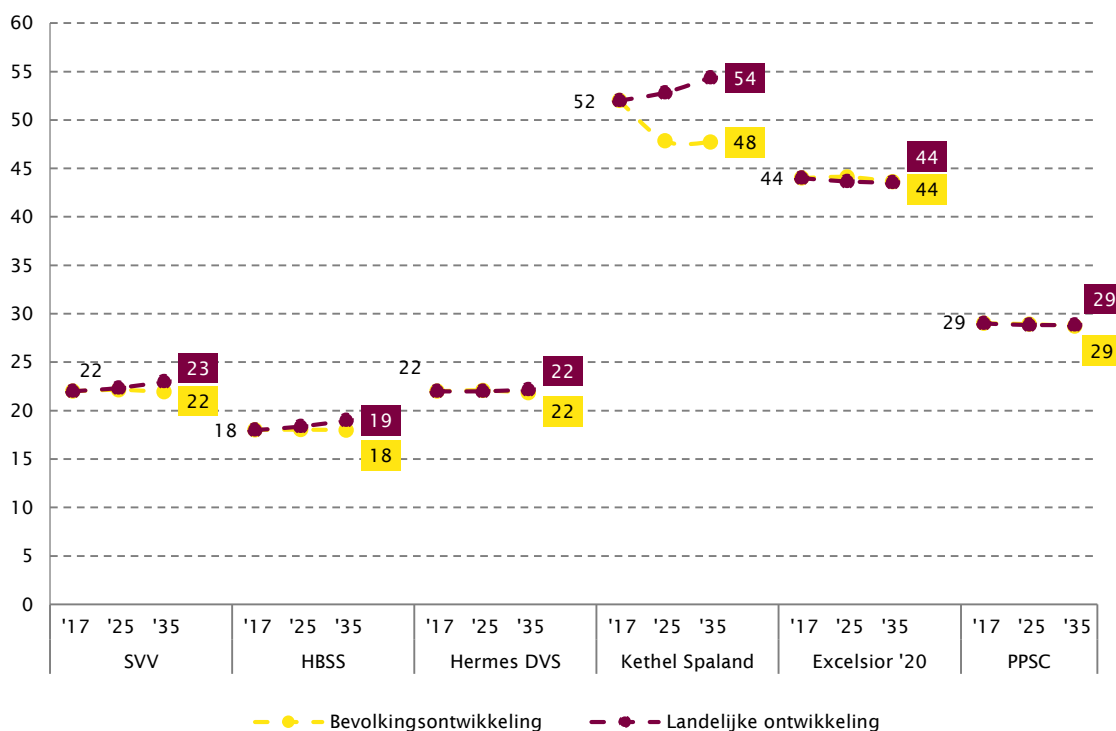
Toekomst

In hoofdstuk 2 hebben we gezien dat de voetbalbond de grootste (buiten)sportbond in Nederland is, en sinds 2000 een stabiele groei heeft in ledenaantallen. De afgelopen vijf jaar is het aantal senioren toegenomen, terwijl het aantal junioren in totaal is gedaald (het aantal meisjes is wel toegenomen). Kethel Spaland en Excelsior '20 hebben conform het landelijk beeld in het seizoen 2017/'18 meer senioren dan vijf seizoenen geleden, en minder junioren. HBSS heeft daarentegen juist meer junioren en minder senioren. De ontwikkeling van PPSC, SVV en Hermes DVS is onbekend.

In figuur 4.6 is een bandbreedte gepresenteerd waarbinnen het toekomstig aantal normteams van de voetbalverenigingen in Schiedam naar verwachting zal vallen. De verwachting is dat HBSS in de toekomst (vanaf 2025) behoefte zal hebben aan drie wedstrijdvelden (ten opzichte van twee velden in 2017/'18). De huidige capaciteit bij de vereniging is voldoende om deze groei op te vangen. Bij Hermes DVS en Excelsior '20 is het mogelijk, door verschuivingen in de verdeling van het aantal senioren- en juniorenteams, dat meer trainingscapaciteit nodig is (vanaf 2025). Beide verenigingen hebben dan een half trainingsveld extra nodig; bij beide verenigingen is (als de geplande mutatie bij PPSC doorgang vindt) voldoende capaciteit aanwezig om deze toename op te vangen.

De Schiedamse voetbalverenigingen hebben relatief weinig vrouwen-/meisjesteams, in totaal slechts vijf. Het is de vraag of de Schiedamse verenigingen alsnog meer vrouwen-/meisjesteams weten te behalen. Door in te spelen op deze ontwikkeling, is de groeipotentie groter dan gepresenteerd in figuur 4.6.

Figuur 4.6 Verwachte ontwikkeling (in teams) voetbalverenigingen Schiedam in de periode 2017-2035

4.7 Cricket, hondensport & jeu de boules

Als aanvulling op de vraag-aanbodanalyses voor handbal, hockey, honk- en softbal, korfbal, tennis en voetbal beschrijven we hieronder het buitensportaanbod in Schiedam voor cricket, hondensport en jeu de boules met in hoofdlijnen de relevante ontwikkelingen voor de behoefte aan deze typen voorzieningen. Voor deze sporten bestaan geen richtlijnen of planningsnormen om de ruimtebehoefte mee te bepalen. De verenigingen zijn daarom naar hun ervaringen en verwachtingen ten aanzien van de benodigde ruimte gevraagd.

Cricket

Nederland telt 46 cricketverenigingen aangesloten bij de cricketbond KNCB. Bij de verenigingen staan ruim 5.600 spelers ingeschreven, waarvan het overgrote deel mannelijk is (93%). Het ledental is sinds 2000 met circa 1.000 leden afgenomen (-15%).

Cricketverenigingen maken doorgaans gebruik van voetbalvelden. Bij voorkeur wordt een cricketveld op twee voetbalvelden uitgezet, waarbij men de 'pitch' tussen de velden in legt. De KNCB stelt geen minimale eisen aan de afmetingen van een veld. Voor training van het batten en bowlen is een oefenkooi noodzakelijk. De oefenkooi kan bestaan uit de helft van de pitch (13 bij 2 meter) met aan de achterzijde en zijkanten omgeven door staanders, waaraan een net hangt.

In Schiedam kennen Hermes DVS (sportpark Harga) en Excelsior '20 (sportpark Thurlede) een cricketafdeling. Beide verenigingen benutten de aanwezige voetbalvelden (in de zomermaanden) voor de cricketactiviteiten. De cricketafdeling van Hermes DVS telt negen seniorenteams en zes jeugdteams; die van Excelsior '20 zes seniorenteams en vier jeugdteams (exclusief +/- 25 kinderen jonger dan acht jaar die Tip & Run spelen).

Hermes DVS zal vanaf 1 januari 2019 huurder worden van het gebouw en de velden van een nieuw (geherstructureerd) complex. Bij de inrichting is rekening gehouden met de ruimtebehoefte van de cricketvereniging, waardoor de vereniging voldoende ruimte krijgt. De vereniging verwacht dat het ledental de komende 5 jaar gaat toenemen, onder andere doordat er veel woningbouw in de nabije omgeving gaat plaatsvinden.

Excelsior '20 geeft aan dat de beschikbaarheid en de hoeveelheid ruimte die de vereniging ter beschikking heeft, volstaat, en dat de vereniging op de huidige locatie nog jaren vooruit kan. Het afgelopen jaar is het aantal cricketleden behoorlijk toegenomen door de opgeheven cricketafdeling van Asvion en daarmee de overgang van de Asvion-leden naar Excelsior '20. Over meerdere jaren is het ledenaantal vrijwel constant. De vereniging verwacht dat het aantal leden de komende jaren, net als landelijk, licht gaat dalen. Daarentegen is het aantal potentiële actieve cricketers sterk groeiende door de instroom van mensen uit met name Aziatische landen.

Hondensport

Schiedam kent drie hondensportverenigingen, GHSV, De Branderstad en Dog Training School. De verenigingen worden allemaal gehuisvest op sportpark Thurlede, waar circa 1,3 hectare natuurgras beschikbaar is voor de hondensport. Voorheen waren de hondensportverenigingen actief op sportpark Harga, waar zij meer ruimte tot hun beschikking hadden.

GHSV geeft aan meer ruimte nodig te hebben dan waarover zij op sportpark Thurlede beschikken. Het ledental van de vereniging is de afgelopen vijf jaren constant geweest en ook voor de komende vijf

jaar wordt geen grote verandering verwacht. De vereniging merkt wel op dat als de wetgeving over de gehoorzaamheid van honden wordt aangescherpt, het ledenaantal kan gaan groeien.

De Branderstad geeft net als GHSV aan veel minder ruimte beschikbaar te hebben dan voorheen. Het ledenaantal is de afgelopen vijf jaar vrijwel constant gebleven. De verwachting is dat deze de komende tijd stabiel zal blijven.

De Dog Training School (DTS) geeft aan minimaal 1 hectare nodig te hebben, terwijl ze nu ongeveer een halve hectare kunnen gebruiken. De vereniging heeft een ledenstop ingesteld. De vereniging geeft aan dat dit niet direct een bedreiging vormt voor het voortbestaan van de vereniging.

Jeu de boules

De Nederlandse Jeu de Boules Bond (NJBB) telt circa 17.000 leden, bestaande uit bijna uitsluitend seniorenleden (99%). De bond heeft ondanks een tussentijdse stijging in 2016 ongeveer evenveel leden als in 2000 (+5%). De bond signaleert een steeds groter wordende behoefte aan sportvoorzieningen, zowel indoor als outdoor, die speciaal ten behoeve van jeu de boules zijn ingericht. Hierbij nemen zij ook de trend waar dat deze accommodaties ten behoeve van de exploitatie een steeds multifunctioneler karakter moeten krijgen waarbij naast jeu de boules ook andere sporten worden ondergebracht.

Pétanque vereniging L'Esprit heeft een eigen accommodatie, waarbij een deel van de banen sinds eind 2017 overdekt zijn in een Boulodrome. De accommodatie is gelegen nabij het Volkspark. De vereniging heeft ongeveer zestig leden en heeft het afgelopen jaar zes nieuwe leden gekregen, maar ook vier leden zien vertrekken. De vereniging verwacht dat de ontwikkeling in het ledental geen bedreiging vormt voor het voortbestaan van de vereniging. Daarnaast zijn er pétanque-banen verspreid over de gemeente. Voetbalvereniging PPSC en korfbalvereniging Nexus hebben pétanque-banen bij hun accommodatie die de aan de leden wordt aangeboden voor recreatief gebruik. Daarnaast zijn er vrij toegankelijke pétanque-banen aan het Hekelaarspad en Jachthavenlaan.

5. Samenvatting en slotbeschouwing

Schiedam telt circa 77.900 inwoners, waarvan ruim één of de vijf jonger is dan 20 jaar. Jongeren maken, ten opzichte van andere leeftijdsgroepen, relatief veel gebruik van buiten- en binnensportaccommodaties, terwijl ouderen voor de sportbeoefening relatief veel gebruikmaken van de openbare weg. Naar verhouding zijn weinig inwoners van Schiedam lid van een bij de NOC*NSF aangesloten sportbond (17,2% in Schiedam t.o.v. 25,8% in Nederland).

Binnensportruimte

Schiedam telt vier sporthallen, twee sportzalen en 23 gymzalen. Eén van de sporthallen, de Willem-Alexanderhal, is in oktober 2016 in gebruik genomen. Naast deze traditionele binnensportaccommodaties is in Schiedam een turnzaal en een tafeltenniszaal aanwezig die een deel van de sportspecifieke vraag naar binnensportruimte opvangen. Badmintonvereniging The Smashing Fellows gebruikt de tennishal op tennispark Kethelhaghe, waarmee deze accommodatie een deel van de zaalsporten faciliteert. Verder is op het Willem-Alexandersportpark een sportluifel aanwezig waar ruimte wordt geboden om (ook in de winter) trainingen uit te voeren (voor o.a. atletiek, cricket en honk- en softbal).

Voor het georganiseerd binnensporten (in teamverband) zijn volgens de landelijke normen (Planologische Kengetallen) in Schiedam tussen de vier en vijf sporthallen en tussen de zes en zeven sportzalen nodig. Het huidige aanbod (vier sporthallen; twee sportzalen) voldoet hiermee niet aan de berekende minimumbehoefte. In vergelijking met het landelijke gemiddelde is het aanwezige aanbod in Schiedam relatief laag. Ook ten opzichte van het gemiddelde in de VSG-regio Rotterdam Rijnmond en het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten (o.b.v. inwoneraantal), beschikt Schiedam over relatief weinig binnensportruimte. Met name het aantal sporthallen per 25.000 inwoners (1,3) is vergeleken met het landelijke gemiddelde (2,7), het gemiddelde van Rotterdam-Rijnmond (2,6) en het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten (3,0) opvallend laag.

Het relatief lage aanbod aan binnensportruimte en het daaruit volgende normatieve tekort is niet direct terug te zien in de bezetting van de binnensportruimtes. Vooral de doordeweekse bezetting van sporthallen en sportzalen in het reguliere seizoen is opvallend laag. Sportzaal Oost heeft in die periode nog wel een bezetting van bijna 80 procent, maar de Margriethallen zijn dan slechts voor circa 30 procent bezet. Ook uit de vergelijking met de bezetting van sportruimtes in vergelijkbare gemeenten, blijkt dat de bezetting van de Schiedamse sporthallen doordeweeks in het reguliere seizoen achterblijft. Op zondag is de bezetting van de sporthallen juist wel hoger dan in andere gemeenten. De evenementenfunctie van de Margriethallen laat zich hierin zien. Net als in andere gemeenten is de bezetting van de sporthallen en sportzalen op doordeweekse avonden tussen 19:00 en 21:00 uur het hoogste, zeker in het winterseizoen. De bezetting loopt dan op tot boven de 90 procent.

De bezetting van de gymzalen is overdag circa 70 procent en vrijwel constant over het jaar. 's Avonds is het gebruik van de gymzalen heel wisselend, maar de bezetting is in de piekuren niet hoger dan 60 procent. Gymzaal Peter van Anrooylaan vormt hierop een uitzondering, met een bezetting van ruim 80 procent in de piekuren.

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en NOC*NSF hebben beide richtlijnen voor de bouw en exploitatie van sporthallen en -zalen opgesteld. Deze richtlijnen betreffen een minimum jaargebruik

van de sportruimte in uren. De Schiedamse sporthallen en -zalen voldoen met het jaargebruik aan de richtlijn van de VNG. De sporthallen voldoen daarnaast ook aan de NOC*NSF-richtlijn.

Ook uit de gebruikersbevraging blijkt niet dat het lage aanbod aan binnensportruimte tot ontevredenheid bij veel huurders leidt. Ondanks het normatieve tekort en het relatieve lage aanbod van binnensportruimte zijn de meeste huurders tevreden over de beschikbaarheid van de ruimtes. Negen op de tien huurders zijn tevreden met het beschikbaar aantal uren op de dagen en tijden waarop zij van de ruimtes gebruik wensen te maken. Tegelijkertijd geven met name de onderwijsinstellingen aan dat ze meer ruimte zouden huren als er meer ruimte beschikbaar zou komen.

De gemeente Schiedam heeft geen wettelijke taakstelling in het voorzien van binnensportruimte voor de (georganiseerde) binnensport. Deze taak heeft zij wel ten behoeve van het bewegingsonderwijs. Alleen gekeken naar het normatieve totaal aantal klokuren bewegingsonderwijs (d.w.z. het aantal klokuren waarvoor de gemeente ruimte ter beschikking moet stellen) zijn voor de Schiedamse onderwijslocaties voor (speciaal) basisonderwijs minimaal twaalf zaaldelen nodig. Voor het bewegingsonderwijs van de Schiedamse scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs zijn minimaal drie zaaldelen nodig. Van de Schiedamse onderwijslocaties voor voortgezet onderwijs is de normatieve behoefte niet bekend. Wel is het (geschatte) werkelijke gebruik bekend; hiervoor zijn minimaal veertien zaaldelen nodig. Het aanbod in Schiedam bestaat uit 39 zaaldelen (waarvan zestien gemeentelijke, uitgaande dat een sporthal uit drie zaaldelen bestaat en een sportzaal uit twee zaaldelen). Hiermee lijkt het aanbod voor de scholen voor het bewegingsonderwijs afdoende. Ook de spreiding van de zaaldelen is dusdanig dat elke onderwijslocatie in Schiedam één of meerdere zaaldelen binnen 1.000 meter van het schoolgebouw in bereik heeft waar het bewegingsonderwijs kan geven. Opvallend is dat de ligging van de Schiedamse sporthallen dusdanig is dat de afstand van vrijwel alle onderwijslocaties naar de dichtstbijzijnde sporthal redelijk groot is.

Buitensport

Op de buitensportparken in Schiedam wordt ruimte geboden voor het beoefenen van onder andere handbal, hockey, honk- en softbal, korfbal, tennis en voetbal.

De handbalverenigingen (DWS en Ventura), de hockeyvereniging (HC Schiedam), de honk- en softbalvereniging (SV&HV Schiedam) en de korfbalvereniging (Nexus) beschikken over voldoende ruimte om de wedstrijden en trainingen op te kunnen laten plaatsvinden. De tennisverenigingen zitten allen ruim in het aantal banen in verhouding tot het aantal officiële KNLTB-leden. De voetbalverenigingen SVV, HBSS, Hermes DVS en Kethel Spaland hebben de beschikking over voldoende velden voor het aantal teams. Excelsior '20 en PPSC hebben, mede door het dubbelgebruik met de cricketafdelingen, een grotere behoefte aan velden dan het aantal waar zij de beschikken over hebben. Het veldaanbod zal per ingang van het seizoen 2018/'19 uitgebreid zijn, waardoor deze behoefte wordt voorzien.

De cricketverenigingen hebben nu en in de toekomst voldoende ruimte op de velden. De hondensportverenigingen geven aan te weinig ruimte te hebben voor het uitoefenen van hun sport.

Toekomst

De verwachting is dat Schiedam een kleine bevolkingsgroei van circa 1.300 inwoners in de periode 2017-2035 zal doormaken. De bevolking zal licht vergrijzen. Het aantal jongeren (jonger dan 20 jaar) en het aantal 20- tot 65-jarigen zal afnemen; het aantal ouderen (65 jaar of ouder) zal toenemen.

Kijken we naar de trends in de sportdeelname, dan zien we dat veel binnensportbonden te maken hebben met teruglopende ledenaantallen. De verwachting is dan ook, mede gelet op de verwachte bevolkings- en leerlingenontwikkeling, dat het gebruik van de binnensportaccommodaties niet beduidend zal toenemen. Mede gelet op de recente ingebruikname van de Willem-Alexanderhal zijn verdere aanpassingen in het aanbod aan binnensportruimte (hoeveelheid) niet noodzakelijk. Het is nog niet bekend in hoeverre de volledige ingebruikname van de Willem-Alexanderhal invloed zal hebben op de bezetting van de andere binnensportaccommodaties.

De trends bij de buitensportbonden zijn wisselend. Atletiek, hockey en voetbal zijn de afgelopen jaren verder gegroeid, terwijl handbal, honk- en softbal, korfbal en tennis met een ledenterugloop te maken hebben gehad. De beschikbare capaciteit bij de Schiedamse handbal-, hockey-, honk- en softbalverenigingen bieden de verenigingen ruimte om te groeien. Een groei wordt alleen verwacht bij HC Schiedam (hockey). De geplande mutaties op sportpark Thurlede zijn in lijn met de behoefte van Excelsior '20 en PPSC. De verwachte groei van de voetbalverenigingen is op te vangen met de huidige capaciteit (na de geplande mutaties), waardoor geen verdere aanpassingen in het veldaanbod nodig is. De verwachting is dat het ledenaantal bij de Schiedamse tennisverenigingen verder zal dalen.

Slotbeschouwing

De gemeente Schiedam heeft relatief weinig binnensportruimte, met name sporthallen en sportzalen. In combinatie met de lage sportdeelname in de gemeente en het lage aantal mensen dat lid is van een sportvereniging, dient de vraag zich aan of het beperkte aanbod een oorzaak is van de lage deelname cijfers. De analyse van de verhuuroverzichten van de sportaccommodaties laat zien dat dit verband er niet lijkt te zijn. De normatieve behoefte ligt dan wel hoger dan de huidige capaciteit, maar de bezetting laat zien dat de huidige accommodaties met name in het reguliere seizoen nog meer gebruikt kunnen worden. Ook uit de gebruikersbevraging blijkt niet dat er veel knelpunten worden ervaren en geven de meeste gebruikers aan tevreden te zijn met het aantal uren dat ze huren. Door het relatief grote aantal gymzalen in de gemeente hebben alle onderwijsinstellingen minimaal één binnensportaccommodatie bereikbaar binnen de 1.000 meter (een veel gehanteerde norm voor de afstand tussen onderwijslocaties en binnensportaccommodaties).

Naar de toekomst toe is het niet de verwachting dat de behoefte aan binnensportruimte toe zal nemen, omdat ten eerste de vergrijzing zorgt voor een dalende vraag (zowel voor bewegingsonderwijs als voor sport) en bovendien landelijk een dalende trend in binnensporten zichtbaar is. Wanneer in Schiedam extra inzet wordt gepleegd om meer gebruikers van de binnensportaccommodaties te verkrijgen (bijvoorbeeld door sportstimuleringsprojecten) kan de vraag in de toekomst wel toenemen of de huidige bezetting minimaal gehandhaafd blijven.

Voor de buitensporten past het aantal velden goed bij de normatieve behoefte van de verenigingen. Hiervoor zijn de geplande veranderingen op sportpark Harga en Thurlede wel noodzakelijk. Een aantal verenigingen (voetbal en hockey) heeft volgens de richtlijnen een wedstrijdveld te veel, maar voor deze verenigingen ligt het in de lijn der verwachting dat ze in de toekomst meer leden krijgen. De handbal-, korfbal- en honk- en softbalverenigingen kunnen nog verder groeien, zonder dat daar extra ruimte voor nodig is. De tennisverenigingen hebben banen genoeg, maar spelen, op één na, ook op parken die gebruikt worden voor tennislessen of losse verhuur. De cricket- en jeu de boules verenigingen kunnen nog jaren vooruit op hun accommodatie, terwijl de hondensportverenigingen aangeven meer ruimte nodig te hebben.

Bijlagen

Bijlage 1 – Bevolkingscijfers gemeente Schiedam

Tabel b1.1 Bevolkingscijfers gemeente Schiedam naar wijk in 2017, 2025 en 2035

	2017	2025	2035		2017	2025	2035
Centrum				Groenoord			
<20 jaar	800	900	900	<20 jaar	2.100	2.400	2.500
20-65 jaar	3.300	3.400	3.300	20-65 jaar	4.900	5.300	6.300
65+	600	700	900	65+	2.300	1.900	1.700
Oost				Kethel			
<20 jaar	2.500	2.600	2.600	<20 jaar	800	1.300	1.300
20-65 jaar	7.700	8.200	8.300	20-65 jaar	2.000	3.100	3.200
65+	1.200	1.400	1.700	65+	1.000	1.000	1.100
West				Woudhoek			
<20 jaar	2.600	2.500	2.300	<20 jaar	1.400	1.400	1.500
20-65 jaar	7.600	7.400	6.400	20-65 jaar	4.300	4.000	4.000
65+	2.000	2.300	2.600	65+	1.900	2.100	2.000
Zuid				Spaland/Sveaparken			
<20 jaar	1.100	1.200	1.100	<20 jaar	2.100	1.400	1.100
20-65 jaar	3.800	3.900	3.800	20-65 jaar	5.300	4.500	3.200
65+	1.100	1.100	1.100	65+	800	1.500	2.400
Nieuwland				Gemeente Schiedam			
<20 jaar	3.600	3.500	3.300	<20 jaar	17.100	17.200	16.600
20-65 jaar	8.700	8.800	8.600	20-65 jaar	47.500	48.500	47.000
65+	2.400	2.200	2.100	65+	13.300	14.300	15.500

Bron: Gemeente Schiedam, 2017. B (bewerking: Mulier Instituut, 2017).

Bijlage 2 – Afstandsanalyse onderwijslocaties en binnensportruimtes Schiedam

Tabel b2.1 Binnensportruimtes binnen 1.000 meter van basisonderwijslocaties (dan wel de drie dichtstbijzijnde binnensportruimtes), afstanden in kilometers, 2017

Wijk	Onderwijslocatie	Binnensportruimte	Afstand
Oost	De Singel, Buijs Ballotsingel	Sportzaal Oost	0,4
		Gymzaal Kepplerstraat	0,8
		Gymzaal Parallelweg Life College	1,1
	De Singel, Buitenhavenweg	Gymzaal Kepplerstraat	0,6
		Sportzaal Zuid	1,2
		Sportzaal Oost	1,2
	De Singel, Galileistraat	Gymzaal Kepplerstraat	0,4
		Sportzaal Oost	0,6
		Gymzaal Parallelweg Life College	1,6
	De Singel, Singel	Gymzaal Kepplerstraat	0,3
		Sportzaal Oost	0,9
		Sportzaal Zuid	1,3
	Kaleidoscoop	Gymzaal Kepplerstraat	0,4
		Sportzaal Oost	0,6
		Gymzaal Parallelweg Life College	1,5
Peperklip	Sportzaal Oost	0,2	
	Gymzaal Kepplerstraat	0,9	
	Gymzaal Parallelweg Life College	1,0	
De Wieken	Gymzaal Jan van Avennesstraat	0,2	
	Gymzaal Frans Halsplein	0,5	
	Gymzaal Thorbeckesingel	0,7	
	Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,9	
Het Kleurrijk, Frans Halsplein	Gymzaal Frans Halsplein	0,0	
	Gymzaal Jan van Avennesstraat	0,7	
	Gymzaal Thorbeckesingel	0,8	
	Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,8	
	Gymzaal SG Spieringshoek	0,9	
Het Kleurrijk, Westfrankelandsestraat	Gymzaal Jan van Avennesstraat	0,1	
	Gymzaal Frans Halsplein	0,6	
	Gymzaal Thorbeckesingel	0,7	
	Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,9	
Montessori	Gymzaal Jan van Avennesstraat	0,3	
	Gymzaal Frans Halsplein	0,9	
	Gymzaal Thorbeckesingel	0,9	
Sint Bernardus	Gymzaal Frans Halsplein	0,3	
	Gymzaal Jan van Avennesstraat	0,7	
	Gymzaal Thorbeckesingel	1,0	
Sint Jozef, Nassaulaan	Sportzaal Zuid	0,9	
	Gymzaal Jan van Avennesstraat	1,0	
	Gymzaal Thorbeckesingel	1,5	
Sint Jozef, Warande	Sportzaal Zuid	0,9	
	Gymzaal Jan van Avennesstraat	1,0	
	Gymzaal Thorbeckesingel	1,4	
Zuid	Sint Willibrordus	Sportzaal Zuid	0,2
		Gymzaal Kepplerstraat	1,7
		Gymzaal Jan van Avennesstraat	1,7

Vervolg tabel b2.1

Wijk	Onderwijslocatie	Binnensportruimte	Afstand	
Nieuwland	Ababil	Gymzaal Thorbeckesingel	0,1	
		Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,2	
		Gymzaal De Meesterstraat	0,6	
		Gymzaal Piersonstraat	0,7	
		Gymzaal Van der Leeuwlaan	0,8	
		Gymzaal SG Spieringshoek	0,8	
		Gymzaal Jan van Avennesstraat	0,9	
		Margriethallen	1,0	
		Gymzaal Frans Halsplein	1,0	
		Gymzaal Lyceum Schravenlant	1,0	
Nieuwland	Het Startblok	Gymzaal Piersonstraat	0,2	
		Gymzaal Lyceum Schravenlant	0,2	
		Gymzaal De Meesterstraat	0,4	
		Gymzaal Thorbeckesingel	1,0	
Nieuwland	IKC Blink	Gymzaal De Meesterstraat	0,1	
		Gymzaal Piersonstraat	0,3	
		Gymzaal Thorbeckesingel	0,5	
		Gymzaal Lyceum Schravenlant	0,6	
		Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,7	
Nieuwland	Taaltuin	Gymzaal Van der Leeuwlaan	1,0	
		Gymzaal Thorbeckesingel	0,1	
		Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,2	
		Gymzaal De Meesterstraat	0,7	
		Gymzaal Piersonstraat	0,7	
		Gymzaal SG Spieringshoek	0,8	
		Gymzaal Van der Leeuwlaan	0,8	
		Gymzaal Jan van Avennesstraat	0,9	
		Gymzaal Frans Halsplein	0,9	
Groenoord	El Furkan	Gymzaal Peter Van Anrooylaan	0,3	
		Gymzaal Valeriusstraat	0,6	
		Gymzaal Bachplein	0,7	
		Gymzaal Schiedamseweg	0,9	
		Gymzaal Groenoord	1,0	
	Groenoord	LOEP	Gymzaal Peter Van Anrooylaan	0,1
			Gymzaal Valeriusstraat	0,5
			Gymzaal Schiedamseweg	0,8
			Gymzaal Groenoord	0,9
			Gymzaal Bachplein	1,0
Kethel	CB Kethel	Gymzaal Vlaardingseweg	0,0	
		Gymzaal Bachplein	0,3	
		Gymzaal Fitsportland	1,1	
	Kethel	Het Windas, Nachtegaallaan	Gymzaal Vlaardingseweg	0,6
			Gymzaal Schiedamseweg	0,7
			Gymzaal Bachplein	0,8
			Gymzaal Groenoord	0,9
	Kethel	Het Windas, Schiedamseweg	Gymzaal Vlaardingseweg	0,4
			Gymzaal Bachplein	0,6
			Gymzaal Schiedamseweg	0,7
Gymzaal Groenoord			0,9	
Woudhoek	De Regenboog	Gymzaal Warmoezenierpad	0,0	
		Willem-Alexanderhal	0,4	
	Klinker	Gymzaal Bachplein	1,1	
		Gymzaal Warmoezenierpad	0,2	
Spaland/Sveaparken	De Vlinder	Willem-Alexanderhal	0,5	
		Gymzaal Bachplein	1,2	
	Spaland/Sveaparken	De Vlinder	Gymzaal Fitsportland	0,1
			Gymzaal Stockholm	0,2
			Gymzaal Vlaardingseweg	1,0
Spaland/Sveaparken	Violier	Gymzaal Stockholm	0,2	
		Gymzaal Fitsportland	0,2	
		Gymzaal Vlaardingseweg	1,0	

Tabel b3.2 Binnensportruimtes binnen 1.000 meter van onderwijslocaties voor speciaal onderwijs (dan wel de drie dichtstbijzijnde binnensportruimtes), afstanden in kilometers, 2017

Wijk	Onderwijslocatie	Binnensportruimte	Afstand	
Nieuwland	Ilex College (locatie Schiedam)	Gymzaal SG Spieringshoek	0,5	
		Gymzaal Thorbeckesingel	0,5	
		Gymzaal Doctor Kuiperlaan	0,6	
		Gymzaal Van der Leeuwlaan	0,7	
		Gymzaal Piersonstraat	0,7	
		Gymzaal De Meesterstraat	0,8	
		Margriethallen	0,8	
		Gymzaal Lyceum Schravenlant	0,9	
		Gymzaal Frans Halsplein	1,0	
Kethel	De Poldervaart	Gymzaal Schiedamseweg	0,0	
		Groenordhal	0,4	
		Margriethallen	0,6	
		Gymzaal Peter Van Anrooylaan	0,8	
		Gymzaal Valeriusstraat	0,9	
	Gelinckschool	Gymzaal Schiedamseweg	Gymzaal Schiedamseweg	0,0
			Groenordhal	0,4
			Margriethallen	0,6
			Gymzaal Peter Van Anrooylaan	0,8
		Gymzaal Valeriusstraat	0,9	

Tabel b3.3 Binnensportruimtes binnen 1.000 meter van onderwijslocaties voor voortgezet onderwijs (dan wel de drie dichtstbijzijnde binnensportruimtes), afstanden in kilometers, 2017

Wijk	Onderwijslocatie	Binnensportruimte	Afstand
Oost	Lentiz Life College	Gymzaal Parallelweg Life College	0,0
		Sportzaal Oost	1,2
		Gymzaal Kepplerstraat	1,4
Nieuwland	Lyceum Schravenlant	Gymzaal Lyceum Schravenlant	0,0
		Gymzaal Piersonstraat	0,3
		Gymzaal De Meesterstraat	0,5
	Mavo Schravenlant XL (hoofdvestiging)	Gymzaal Van der Leeuwlaan	0,0
		Gymzaal SG Spieringshoek	0,2
		Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,8
		Gymzaal Thorbeckesingel	0,9
	Mavo Schravenlant XL (nevenvestiging)	Gymzaal Piersonstraat	0,2
		Gymzaal Lyceum Schravenlant	0,4
		Gymzaal De Meesterstraat	0,5
		Gymzaal Van der Leeuwlaan	0,9
		Margriethallen	1,0
SGM Spieringshoek	Gymzaal SG Spieringshoek	0,0	
	Gymzaal Van der Leeuwlaan	0,2	
	Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,6	
	Gymzaal Thorbeckesingel	0,8	
	Margriethallen	0,9	
	Gymzaal Frans Halsplein	0,9	
	ProNova College	Gymzaal Thorbeckesingel	0,2
		Gymzaal Doctor Kuyperlaan	0,4
Gymzaal Frans Halsplein		0,6	
Gymzaal De Meesterstraat		0,7	
Gymzaal Jan van Avennesstraat		0,7	
Gymzaal SG Spieringshoek		0,8	
Gymzaal Piersonstraat		0,9	
Gymzaal Van der Leeuwlaan		1,0	
Groenoord	Internationale VOS	Gymzaal Bachplein	0,1
		Gymzaal Vlaardingseweg	0,5
		Gymzaal Peter Van Anrooylaan	1,0
	Stedelijk Gymnasium	Gymzaal Valeriusstraat	0,0
		Gymzaal Peter Van Anrooylaan	0,5
		Margriethallen	0,7
		Groenordhal	0,8
		Gymzaal Schiedamseweg	0,9

Bijlage 3 – Geschat aantal gebruikers binnensportaccommodaties gemeente Schiedam

Tabel b3.1 Geschat aantal gebruikers binnensportaccommodaties gemeente Schiedam naar wijk in 2017, 2025 en 2035

	Sporthallen/-zalen			Gymzalen		
	2017	2025	2035	2017	2025	2035
Centrum	600	600	600	200	200	200
Oost	1.500	1.600	1.600	500	500	600
West	1.500	1.500	1.300	500	500	500
Zuid	700	700	700	300	300	300
Nieuwland	1.900	1.900	1.800	700	700	600
Groenoord	1.100	1.200	1.400	400	400	500
Kethel	400	700	700	200	200	300
Woudhoek	900	900	900	300	300	300
Spaland/Sveaparken	1.100	900	700	400	300	300

Bijlage 4 – Veronderstelde verzorgingsgebieden buitensportverenigingen

Sporttak	Sportpark	Sportvereniging	Verzorgingsgebied
Handbal	Sportpark Thurlede	DWS	Gemeente Schiedam
Handbal	Sportpark Willem Alexander	HV Ventura	Woudhoek, Spaland/Sveaparken & Groenord
Hockey	Sportpark Harga HBSS	HC Schiedam	Gemeente Schiedam
Honk- en softbal	Sportpark Bijdorp	SV&HV	Gemeente Schiedam
Korfbal	Sportpark Thurlede	Nexus	Gemeente Schiedam
Tennis	Volkspark Schiedam	Los Amigos	Schiedam West
Tennis	Tennispark Spieringshoek	T.V. Rebound	Nieuwland
Tennis	Tennispark Spieringshoek	S.T.C.	Nieuwland
Tennis	Tennispark Kethelhaghe	T.V. Schiedam Noord	Woudhoek
Tennis	Tennispark S.L.V./Van Vliet	S.L.V.	Schiedam West
Tennis	Tennispark S.L.V./Van Vliet	T.V. Van Vliet	Schiedam West
Voetbal	Sportpark Harga HBSS	HBSS	Gemeente Schiedam
Voetbal	Sportpark Harga SVV	SVV	Gemeente Schiedam
Voetbal	Sportpark Harga DVS	Hermes DVS	Gemeente Schiedam
Voetbal	Sportpark Willem-Alexander	Kethel Spaland	Woudhoek, Spaland/Sveaparken & Groenord
Voetbal	Sportpark Thurlede	Excelsior '20	Gemeente Schiedam
Voetbal	Sportpark Thurlede	PPSC	Gemeente Schiedam

Bijlage 5 – Team- en ledenaantallen buitensportverenigingen Schiedam

Tabel b4.1 Aantal teams voetbalverenigingen Schiedam in 2017/'18

Aanduiding		HBSS	SVV	HermesDVS	KethelSpaland	Excelsior'20	PPSC	
Zaterdag	Mannen	3	3	5	9	2	5	
	Vrouwen	1			1			
	Veteranen mannen	2					2	
	G	1				3		
	J019		1	1	2	2	1	
	MO19				1			
	J017	2	1	2	3	4	2	
	MO17			1			1	
	J015	1	2	2	3	5	3	
	MO15						3	
	J013	1	2	2	5	6	1	
	MO13						2	
	J011	3	3	5	8	8	2	
	MO11						1	
	J010		1				1	
	J09	3	2	2	5	5	4	
	J08	1	1	1	6	4	1	
	J07		1					
	Totaal		18	17	21	43	39	29
	Zondag	Mannen		5	1	9	5	
Totaal	Totaal	18	22	22	52	44	29	

Tabel b4.2 Aantal teams handbalverenigingen Schiedam in 2017/'18

Categorie		DWS	HV Ventura
Zaterdag	A	2	
	B	3	1
	C	2	2
	D	3	2
	E	2	1
	F	3	2
	Totaal	15	8
Zondag	Senioren	4	9
	A		2
Totaal	4	11	
Totaal	Totaal	19	19

Tabel b4.3 Aantal teams hockeyvereniging HC Schiedam in 2017/'18

		Categorie	Aantal
Zaterdag		Junioren	35
		E8	6
		E6	9
		F	7
		Totaal	57
Zondag		Senioren	29
Totaal	Totaal		86

Tabel b4.4 Aantal teams honk- en softbalvereniging SV&HV Schiedam in 2017/'18

Honkbalteams	
Heren: hoofdklasse en eerste klasse	1
Heren: overige senioren	2
Junioren	1
Jeugdhonkbalteams	
Aspiranten eerste en tweede klasse	1
Aspiranten en pupillen overige klassen	1
Peanuts en dergelijke	2
Softbalteams	
Junioren	1
Senioren regionaal	2

Tabel b4.5 Aantal teams korfbalvereniging Nexus in 2017/'18

		Categorie	Aantal
Zaterdag		Senioren	3
		A	1
		B	1
		C	1
		D	1
		E	2
		F	1
		Totaal	10
Totaal	Totaal		10

Tabel b4.6 Aantal leden tennisverenigingen Schiedam naar leeftijdscategorie in 2015/'16

Tennisvereniging	Senioren	Junioren	Totaal
Los Amigos	72	0	72
T.V. Rebound	112	35	147
S.T.C. Spieringshoek	72	0	72
T.V. Schiedam Noord	200	97	297
S.L.V.	174	40	214
T.V. Van Vliet	73	10	83

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl